

Uniwersytet w Białymstoku

Wydział Prawa

Joanna Zaremba

Nr albumu: 66770

**PRZESTĘPCZOŚĆ NARKOTYKOWA
A
BEZPIECZEŃSTWO PAŃSTWA**

Praca magisterska

napisana pod kierunkiem naukowym

dr Adam Bartnicki

Białystok, 2018 r.

Spis treści

WSTĘP	5
1. WSPÓLCZESNE ZAGROŻENIA BEZPIECZEŃSTWA PAŃSTWA	8
1.1. Pojęcie, istota i rodzaje bezpieczeństwa	8
1.2. Uwarunkowania wpływające na bezpieczeństwo państwa.....	13
1.3. Klasyfikacja i źródła zagrożeń bezpieczeństwa państwa	16
2. PROBLEM NARKOTYKÓW A BEZPIECZEŃSTWO PAŃSTWA	24
2.1. Zjawisko narkomanii oraz podstawowe pojęcia związane z narkotykami.....	24
2.2. Główne założenia Ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii	29
2.3. Zorganizowana przestępczość narkotykowa	31
2.4. Problem narkotyków i narkomanii w Polsce i Europie, w ujęciu Europejskiego Raportu Narkotykowego	36
3. BADANIA WŁASNE	47
3.1. Metodologia badań	47
3.2. Analiza wyników badania ankietowego	48
3.3. Wywiad z Jakubem Gajewskim	56
ZAKOŃCZENIE	60
BIBLIOGRAFIA	65
WYKAZ ZAŁĄCZNIKÓW	67
WYKAZ RYSUNKÓW	70
WYKAZ TABEL	70
WYKAZ WYKRESÓW	70

WSTĘP

Problem narkomanii oraz przestępczości narkotykowej coraz częściej pojawia się nie tylko w mediach, ale także debatach publicznych, politycznych obradach i negocjacjach społecznych. Pomimo dość restrykcyjnych zapisów prawnych, obowiązujących w Polsce, które przewidują całą paletę sankcji karnych na osoby, które wytwarzają, przetwarzają, posiadają bądź czerpią zyski z obrotu środkami odurzającymi. Według szacunków Europejskiego Raportu Narkotykowego, tendencje związane ze stosowaniem narkotyków niestety wzrastają. Najczęściej Europejczycy sięgają po konopie indyjskie oraz jej pochodne: marihuanę oraz haszysz. Narkomania uważana jest bowiem za jeden z najbardziej aktualnych problemów społeczno-zdrowotnych XXI wieku. Odnotowuje się coraz to większe liczby ludzi uzależnionych, głównie młodych, a tym samym rośnie liczba dilerów oraz innych osób zajmujących się obrotem zakazanymi środkami, czerpiących z tego ogromne zyski.

Polska, ale także inne państwa europejskie podejmują szereg rozwiązań mających na celu ograniczenie zjawiska narkomanii oraz związanej z nią przestępczości narkotykowej. Do zapisów prawnych wprowadzane są różne rozwiązania, obejmujące nie tylko profilaktykę, ale także działania edukacyjne, prewencyjne i karne, które teoretycznie powinny pełnić funkcje odstraszająco-redukujące, jednak ich skuteczność jest zwykle dyskusyjna.

Przestępczość narkotykowa oraz zjawisko narkomanii są problemami, których nie da się wyeliminować całkowicie. Uzależniony poddawany sankcjom karnym zwykle nie wyciąga odpowiednich wniosków z nałożonej kary, której istotą powinno być przede wszystkim wskazanie danej jednostce popełnionych przez nią błędów oraz jej resocjalizacja. Sankcje karne stosowane powinny w stosunku do osób udzielających, wytwarzających oraz wprowadzających do obrotu środki odurzające i substancja psychoaktywne. W związku z powyższym coraz częściej w opinii publicznej pojawiają się opinie na temat konieczności zmian zapisów prawnych w Ustawie z 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu narkomanii, ale także w zapisach unijnych i międzynarodowych, obowiązujących w Polsce.

Przedmiotem pracy jest ukazanie jak istotnym problemem jest zagrożenie przestępczością narkotykową w stosunku do bezpieczeństwa państwa, a ponadto, przedstawienie najważniejszych zjawisk związanych z narkomanią i przestępczością narkotykową oraz regulacji prawnych, mających na celu zapobieganie omawianym zjawiskom.

Celem pracy jest analiza istoty bezpieczeństwa państwowego oraz problemów

związanych z przestępczością narkotykową jako zagrożeń bezpieczeństwa. Analizie poddano również zapisy prawne obowiązujące w Rzeczypospolitej Polskiej, dotyczące środków psychoaktywnych, zgłębienie przyczyn zjawiska narkomanii w Polsce i Europie oraz wyciągnięcie kluczowych wniosków dotyczących wpływu przestępstw narkotykowych i stosowania środków odurzających i substancji psychoaktywnych na bezpieczeństwo kraju.

W pracy postawiono następujące pytania badawcze:

1. Czym jest bezpieczeństwo państwa i jaka jest jego istota?
2. Jak wygląda klasyfikacja współczesnych zagrożeń?
3. Jakie są źródła współczesnych zagrożeń?
4. Czym jest narkomania?
5. Czym charakteryzuje się narkotykowa przestępczość zorganizowana?
6. Jak wygląda problem narkomanii w Polsce i Europie?
7. Czego dotyczą aktualne polskie uregulowania prawne zawarte w Ustawie z 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu narkomanii?
8. Jak postrzegany jest problem narkomanii i przestępczości narkotykowej przez społeczeństwo polskie?

Podczas pisania pracy wykorzystane zostały źródła wtórne, takie jak pozycje książkowe, publikacje internetowe i akty prawne, oraz źródła pierwotne. W pracy przedstawiono również wyniki badań ankietowych i ich analizę oraz pogłębiony wywiad indywidualny, które posłużyły odpowiedziom na pytania badawcze numer 7 i 8.

Praca składa się z trzech rozdziałów. Pierwszy z nich poświęcony został przedstawieniu różnych definicji bezpieczeństwa, wyjaśnieniu istoty tego pojęcia oraz jego rodzajów. Następnie omówiono najistotniejsze uwarunkowania, które mają bezpośredni wpływ na bezpieczeństwo państwa. Kolejna część rozdziału dotyczy klasyfikacji oraz źródeł zagrożeń bezpieczeństwa państwa oraz wyjaśnieniu samego pojęcia zagrożenia.

Rozdział drugi związany jest z problematyką typowo narkotykową oraz jej wpływem na bezpieczeństwo państwa. Przedstawiono definicję narkomanii oraz innych podstawowych pojęć związanych z powyższym zjawiskiem. Następnie, analizie poddano najistotniejsze założenia zawarte w Ustawie z 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. 2005, nr 179, poz. 1485). Przedostatni podrozdział dotyczy zorganizowanej przestępczości narkotykowej, będącej coraz częściej wymienianym jako główne zagrożenie dla bezpieczeństwa państwa, ostatni natomiast ukazuje problem narkomanii oraz przestępczości narkotykowej w świetle danych statystycznych, zawartych w Europejskim Raporcie

Narkotykowym z 2017 roku.

Ostatni rozdział poświęcony został głównym założeniom metodyki badawczej, a ponadto, badaniom własnym oraz wnioskom z tychże badań. W rozdziale zawarto także rozmowę z Jakubem Gajewskim, który jest jednym z czołowych przedstawicieli organizacji prolegalizacyjnych w Polsce oraz wiceprezesem Stowarzyszenia Wolne Konopie i krótkie podsumowanie rozmowy.

Zakończenie pracy zawiera jej podsumowanie oraz główne wnioski płynące z omówionych treści.

ROZDZIAŁ 1.

WSPÓŁCZESNE ZAGROŻENIA BEZPIECZEŃSTWA PAŃSTWA

1.1. Pojęcie, istota i rodzaje bezpieczeństwa

Terminologia związana z bezpieczeństwem jako pojęciem ogólnym oraz bezpieczeństwem państwa coraz częściej pojawia się nie tylko w mediach, ale przede wszystkim w publikacjach naukowych, piśmiennictwie, literaturze poświęconej tejże tematyce, a także w wypowiedziach naukowców, polityków i osób bezpośrednio związanych z zapewnianiem bezpieczeństwa obywatelom oraz państwu jako podmiotom ochrony. Jest jednym z pojęć najczęściej stosowanych w codziennym życiu, zarówno społecznym jak i państwowym, a także w nauce. Na powszechność tego pojęcia niewątpliwy wpływ ma jego wielowymiarowość i wieloznaczność. Podczas rozważań na temat zagrożeń bezpieczeństwa, istotnym jest, aby przeanalizować znaczenie omawianego terminu.

Najczęściej w literaturze bezpieczeństwo definiowane jest jako stan osiągniętego poczucia bezpieczeństwa lub jako proces, w którym następuje osiąganie tegoż bezpieczeństwa dla danego podmiotu. Według Stanisława Kozieja, bezpieczeństwo jest dziedziną aktywności podmiotu, która powinna zapewniać odpowiednie możliwości przetrwania oraz swobody realizowania interesów danej jednostki w środowisku, które często bywa niebezpiecznym. Interesy jednostek realizowane są wówczas poprzez wykorzystywanie szans, podejmowanie wyzwań, redukcję ryzyka oraz przeciwdziałanie występującym zagrożeniom. Według Kozieja, podmiotami bezpieczeństwa są wszystkie jednostki, które posiadają własne interesy oraz ambicje, dotyczące realizacji tych interesów. Przejawy bezpieczeństwa zauważalne są we wszystkich dziedzinach aktywności podmiotów. Zgodnie z twierdzeniem, wyodrębnić można takie dziedziny bezpieczeństwa jak: społeczne, militarne, ekonomiczne, publiczne, informacyjne czy ekologiczne. Innym podziałem może być bezpieczeństwo wewnętrzne i zewnętrzne – zależnie od umiejscowienia zagrożenia, ryzyka oraz szans¹.

Inną definicję bezpieczeństwa przedstawia natomiast Piotr Majer, w artykule pt. „W poszukiwaniu uniwersalnej definicji bezpieczeństwa”. Bezpieczeństwo, w myśl potocznego rozumienia, jest stanem, który gwarantuje pewność istnienia oraz przetrwania jednostek oraz innych podmiotów, a także swobodę ich rozwoju. Według autora,

---

¹ S. Koziej, *Bezpieczeństwo: istota, podstawowe kategorie i historyczna ewolucja*, „Bezpieczeństwo Narodowe”, 2011 nr 18, s. 20.

dotychczasowa terminologia nie zawiera całej istoty pojęcia bezpieczeństwa. Jego zdaniem ciągle próby definiowania tego pojęcia świadczą o wzroście zainteresowania tego typu problematyką. Dzięki rozwojowi nauki o bezpieczeństwie uszczegóławia się również samo pojęcie, według różnych kryteriów².

Według definicji typowo słownikowych, bezpieczeństwo jest stanem pewności, spokoju, a także brakiem poczucia zagrożenia i poczuciem zabezpieczenia. Etymologia słowa wywodzi się z łacińskiego słowa *securitas* oraz angielskiego *security*. Bezpieczeństwo to synonim pewności braku zagrożenia fizycznego, a także ochrona przed takim zagrożeniem. Według powyższej definicji, bezpieczeństwo obejmować powinno zaspokajanie potrzeby istnienia, przetrwania, całości, tożsamości, spokoju, pewności rozwoju, a także niezależności. Bezpieczeństwo zatem, to nie tylko naczelną potrzebą danej grupy jednostek, ale także podstawową potrzebą państwa. Zgodnie z twierdzeniem, wnioskuje się, iż każda jednostka lub państwo powinno działać w sposób, który oddala zagrożenia, a tym samym eliminuje lęk, obawy oraz niepewność przed utratą bezpieczeństwa³.

Biorąc pod uwagę aspekt historyczny, pojęcie bezpieczeństwa to sytuacja lub stan „bez pieczy”, co oznaczać mogło, iż zagrożenie jest pojęciem pierwotnym, na bazie którego powstał termin bezpieczeństwo. Według Andrzeja Urbanka, nie istnieje jedno pojęcie wyczerpująco definiujące pojęcie bezpieczeństwa, a jest ono terminem wielowymiarowym, który odnosi się do wszelkich możliwych dziedzin życia ludzkiego i charakteryzuje się pełną podmiotowością. Aby poprawnie zostało zdefiniowane, należy znać odpowiedni kontekst jego zastosowania. Występuje w relacjach z otoczeniem, które jest obiektem zainteresowania jednostek. Postrzeganie bezpieczeństwa, zdanie autora, powinno odbywać się poprzez pryzmat rzeczywistych lub potencjalnych zagrożeń oraz ich źródeł, zasięgu, obszaru czy też czasu. Bezpieczeństwo jest także zmienne czasowo oraz stopniowalne, co oznacza, iż może wzrastać lub spadać. Wnioskuje się również, że skala i charakter danego zagrożenia ma ogromny wpływ na stan bezpieczeństwa podmiotów: człowieka, grupy społecznej, narodu, państwa, świata⁴.

Badacze i naukowcy zgodnie twierdzą, iż bezpieczeństwo to pojęcie wielowymiarowe i wieloznaczne. Autorzy publikacji pt. „Bezpieczeństwo państwa wobec współczesnych zagrożeń”, zgodnie wskazują, że termin ten oznacza, jak już wspomniano powyżej, stan

---

2 P. Majer, *W poszukiwaniu uniwersalnej definicji bezpieczeństwa wewnętrznego*, „Przegląd bezpieczeństwa wewnętrznego”, 2012 nr 7, s. 11.

3 E. Kołodziński, *Wprowadzenie do zarządzania bezpieczeństwem*, Olsztyn 2008, s. 1.

4 A. Urbank, *Wybrane problemy bezpieczeństwa. Dziedziny bezpieczeństwa*, Słupsk 2013, s. 61-62.

i poczucie pewności, wolności od strachu, zagrożeń czy różnego rodzaju ataków. Stan bezpieczeństwa jest, według nich, niemierzalny, dlatego też jest pojęciem dość subiektywnie postrzeganym.

Szwajcarski politolog D. Frei wskazał cztery postacie bezpieczeństwa, a mianowicie:

- a) stan braku bezpieczeństwa, który występuje podczas dużych, rzeczywistych zagrożeń i są one postrzegane w sposób prawidłowy,
- b) stan obsesji, występujący, kiedy nieznaczne zagrożenie postrzega się jako znacznie większe, duże,
- c) stan fałszywego bezpieczeństwa, który oznacza sytuację, w której zagrożenie jest istotne, a postrzega się je jako nieznaczne,
- d) stan bezpieczeństwa, który ma miejsce, gdy zagrożenie jest niewielkie oraz postrzega się je w sposób prawidłowy⁵.

Inny znany naukowiec, profesor R. Zięba stwierdza, że bezpieczeństwo w znaczeniu ogólnospołecznym to zabezpieczenie najważniejszych potrzeb, takich jak istnienie, ochrona poziomu życia czy też tożsamości. Brak tego bezpieczeństwa wywołuje powszechny chaos, niepokój i poczucie zagrożenia⁶.

Termin bezpieczeństwa rozumieć można również jako proces, gdzie organizacja stanu bezpieczeństwa nieustannie podlega zmianom. Charakteryzuje się on nietrwałością oraz niemożnością jednokrotnego zorganizowania. Jest ono bezustanną działalnością danych jednostek, państw czy organizacji społecznych, na rzecz tworzenia pożądanego stanu bezpieczeństwa⁷.

Inną definicją bezpieczeństwa jest pojęcie wskazywane przez profesora R. Kuźniara, który określa je jako naczelną potrzebę oraz wartości człowieka, a także grup społecznych, dla których bezpieczeństwo jest najistotniejszym celem. Bezpieczeństwo stanowi pierwotną potrzebę każdej jednostki, ale także innych grup, a nawet państw. Jest niewątpliwie zależne od środowiska zewnętrznego, z którego wyłaniają się potencjalne i rzeczywiste zagrożenia, a także od ludzi, ich kondycji zdrowotnej oraz gotowości przeciwstawiania się zagrożeniom⁸.

„Istotą opartego na gwarancjach nienaruszalnego przetrwania i swobodach rozwojowych bezpieczeństwa jest pewność” - twierdzi J. Stańczyk. Oznacza to, iż

---

5 Z. Ciekankowski, J. Nowicka, H. Wyrębek, *Bezpieczeństwo państwa w obliczu współczesnych zagrożeń*, Siedlce 2016, s. 15.

6 Ibidem, s. 15.

7 Ibidem, s. 16.

8 Ibidem, s. 16.

bezpieczeństwo jest obiektywną pewnością nienaruszalności gwarancji przetrwania oraz tzw. swobód rozwojowych⁹.

Wyróżnia się następujące wymiary bezpieczeństwa:

- a) podmiotowe – dotyczy zapytania o pewność istnienia i przetrwania;
- b) przedmiotowe – związane z zainteresowaniem środkami i sposobami kształtowania pewności stanu posiadania oraz szans rozwojowych przez uczestników stosunków międzynarodowych;
- c) funkcjonalne – służy obserwacji dynamiki i ewolucji, zarówno subiektywnych, jak i obiektywnych aspektów bezpieczeństwa.

Na podstawie kryterium przedmiotowego wyodrębnia się różne rodzaje bezpieczeństwa, np. polityczne, publiczne, militarne, ekonomiczne, kulturowe, ekologiczne czy też ideologiczne¹⁰.

Bezpieczeństwo polityczne związane jest z polityczną stabilnością. Państwo to podstawowa forma politycznego zorganizowania społeczeństwa tak, aby zapewniało ono bezpieczeństwo. Wnioskuje się zatem, że bezpieczeństwo polityczne jest stanem, gdzie wszelkie organizacje oraz instytucje życia publicznego realizują swoje zakładane funkcje. Jest ono także procesem, który ma redukować zakłócenia oraz sprzyjać możliwościom realizacyjnym interesów politycznych państw, ale również innych podmiotów zawartych w strukturze systemu politycznego. Bezpieczeństwo polityczne odnosi się głównie do procesu zarządzania państwem oraz interesami narodowymi przez daną grupę rządzącą¹¹.

Innym rodzajem bezpieczeństwa jest bezpieczeństwo publiczne, które stanowi priorytet polityki wewnętrznej w każdym państwie na całym świecie. Obejmuje ono wszelkie aspekty przestrzeni życiowej. Według literatury, jest ono stanem, który winien gwarantować prawidłowe oraz oczekiwane przez obywateli funkcjonowanie wszelkich instytucji publicznych i państwowych, a także samorządowych. Gwarantować powinno również bezpieczeństwo zdrowia i życia, mienia oraz porządku prawnego. Jest swoistą ochroną i obroną społeczeństwa jako ogółu. Leksykon policyjny mówi, że bezpieczeństwo publiczne jest to: „ogół warunków i instytucji chroniących życie, zdrowie i mienie obywateli oraz majątek ogólnonarodowy, ustrój i suwerenność państwa przez zjawiskami groźnymi dla ładu prawnego; obowiązek ochrony bezpieczeństwa spoczywa na wszystkich organach

---

9 Z. Ciekankowski, J. Nowicka, H. Wyrębek, *Bezpieczeństwo państwa w obliczu współczesnych zagrożeń*, Siedlce 2016, s. 16-17.

10 Ibidem, s. 17-19.

11 A. Urbanek, *Wybrane problemy bezpieczeństwa. Dziedziny bezpieczeństwa*, Słupsk 2013, s. 103-104.

państwowych, społecznych i na obywatelach”¹².

Bezpieczeństwo militarne stanowią: obrona terytorialna Polski, ochrona jej niepodległości, przeciwdziałanie wszelkim niebezpieczeństwom oraz zagrożeniom, które wynikać mogą ze zmian w równowadze wojskowej w danym regionie. Bezpieczeństwo militarne polega także na redukcji zagrożeń mającym charakter typowo zbrojny, a także dbaniu o interesy związane z ochroną konstytucyjnych wartości Rzeczypospolitej Polskiej, nienaruszalności jej granic oraz integralności terytorialnej i bezpieczeństwo obywateli¹³. Bezpieczeństwo militarne dzieli się na dwa wymiary, a mianowicie narodowy, który wiąże się z prawidłową oceną własnych zagrożeń państwa oraz międzynarodowy, który bierze pod uwagę porozumienia międzynarodowe zawierane pomiędzy państwami i ich wpływ na bezpieczeństwo militarne¹⁴.

Bezpieczeństwo militarne definiuje się zatem jako stan, który uzyskuje się jako rezultat utrzymywania właściwie zorganizowanych oraz należycie wyposażonych sił zbrojnych, a ponadto, zawartych sojuszów wojskowych czy też posiadania przez państwo strategii wykorzystania sił, stosownie do istniejącej w danym momencie sytuacji. Najważniejszymi elementami bezpieczeństwa militarnego, zgodnie z powyższą definicją, są państwowe siły zbrojne, odpowiednio zorganizowane oraz wyposażone, zawierane przez państwo sojusze wojskowe oraz właściwa, kompleksowa koncepcja strategiczna regulująca wykorzystanie posiadanych sił i środków¹⁵.

Kolejnym, jednym z najbardziej istotnych rodzajów bezpieczeństwa jest bezpieczeństwo ekonomiczne, inaczej gospodarcze. Według wielu teoretyków, największym zagrożeniem dla państwa jest jego słabość. W kontekście kryzysu gospodarczego, bezpieczeństwo ekonomiczne wydaje się być najbardziej istotnym problemem, z którym powinno radzić sobie państwo. Jest to stan, w którym samo państwo jest dla siebie „gospodarzem”, a jego potencjał jest na tyle wysoki, aby wykluczał ryzyko potencjalnego ataku z zewnątrz¹⁶. Gospodarka państwa decyduje o wszelkich innych sferach bezpieczeństwa państwowego. Wiąże się ono zarówno z bezpieczeństwem militarnym, energetycznym, a także polityką finansową. To gospodarka decyduje w największym stopniu o kierunkach

---

12 Ibidem, s. 62-63.

13 Z. Ciekankowski, J. Nowicka, H. Wyrębek, *Bezpieczeństwo państwa w obliczu współczesnych zagrożeń*, Siedlce 2016, s. 48.

14 A. Urbanek, *Wybrane problemy bezpieczeństwa. Dziedziny bezpieczeństwa*, Słupsk 2013, s. 82.

15 Ibidem, s. 83.

16 Z. Ciekankowski, J. Nowicka, H. Wyrębek, *Bezpieczeństwo państwa w obliczu współczesnych zagrożeń*, Siedlce 2016, s. 54.

rozwoju danego państwa.¹⁷

Środowisko naturalne to wszystkie elementy przyrody ożywionej, czyli fauna i flora. Również środowisku należy się odpowiednia ochrona, która dbać ma o bezpieczeństwo wody, powietrza i gleb. Pomimo olbrzymich zasobów wód, wprowadza się odpowiednie regulacje prawne, które zapewniają należyte bezpieczeństwo oraz dbałość o środowisko życia nie tylko ludzi, ale także zwierząt i roślin¹⁸.

Bezpieczeństwo kulturowe zapewnia ochronę elementom kultury. Najczęściej przytaczaną definicją są słowa G. Michałowskiej, która stwierdziła, że „bezpieczeństwo kulturowe w wymiarze narodowym oznacza warunki, w których społeczeństwo może utrzymywać i pielęgnować wartości decydujące o jego tożsamości, a jednocześnie swobodnie czerpać z doświadczeń i osiągnięć innych narodów. Jest więc stanem pewnej równowagi niezbędnym, lecz ani teoretycznie, ani empirycznie niemożliwym do określenia”¹⁹. Bezpieczeństwo kulturowe traktowane jest często również jako proces, który utrzymuje oraz pielęgnowuje wartości wpływające na tożsamość narodową oraz czerpie doświadczenia z historii innych narodów, budując nową, ideę, bez wpływów osłabiających wewnętrzną spójność narodową²⁰.

1.2. Uwarunkowania wpływające na bezpieczeństwo państwa

Bezpieczeństwo to termin łączący w sobie potrzeby całego społeczeństwa, zarówno pojedynczych jednostek, jak i całych grup. Jego zapewnienie to podstawowa, kluczowa funkcja państwa, niezależnie od położenia geograficznego czy ustroju w nim panującego. W Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, w artykule 5, znajduje się zapis, który mówi: „Rzeczpospolita Polska strzeże niepodległości i nienaruszalności swojego terytorium, zapewnia wolność i prawa człowieka i obywatela oraz bezpieczeństwo obywateli, strzeże dziedzictwa narodowego oraz zapewnia ochronę środowiska, kierując się zasadą zrównoważonego rozwoju”²¹ - gwarantując obowiązek zapewnienia bezpieczeństwa całemu narodowi. Innym przepisem konstytucyjnym, jest art. 146, który mówi, iż zapewnieniem bezpieczeństwa wewnętrznego oraz porządku publicznego zajmuje się Rada Ministrów²².

Uwarunkowania gwarantujące lub przyczyniające się do poprawy bezpieczeństwa

---

17 A. Urbanek, *Wybrane problemy bezpieczeństwa. Dziedziny bezpieczeństwa*, Słupsk 2013, s. 121.

18 A. Urbanek, *Wybrane problemy bezpieczeństwa. Dziedziny bezpieczeństwa*, Słupsk 2013s. 255.

19 G. Michałowska, *Bezpieczeństwo kulturowe w warunkach globalizacji procesów społecznych*, „Bezpieczeństwo narodowe i międzynarodowe w schyłku XXI wieku”, Warszawa 1997, s. 132.

20 A. Urbanek, *Wybrane problemy bezpieczeństwa. Dziedziny bezpieczeństwa*, Słupsk 2013, s. 235.

21 Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r., (Dz. U. 1997, nr 78, poz. 483).

22 Dz. U. 1997, nr 78, poz. 483.

państwa dzieli się na zewnętrzne i wewnętrzne, które podlegają ciągłym analizom, tak, aby móc czynniki mają wpływ na środowisko położenia Polski²³.

Literatura wskazuje, iż najistotniejszymi uwarunkowaniami bezpieczeństwa o charakterze zewnętrznym są:

- a) pozycja Polski w strukturach euroatlantyckich
- b) stosunki państwowe z sąsiadami
- c) sytuacja prawna, która odpowiednio stabilizuje bezpieczeństwo europejskie, biorąc pod uwagę nowe wyzwania militarne, polityczne, ekonomiczne oraz cywilizacyjne²⁴.

Polska jako członek Unii Europejskiej oraz sygnatariusz wielu porozumień, które regulują wzajemne relacje pomiędzy różnymi państwami, nie powinna obawiać się zagrożenia pochodzącego z najbliższego otoczenia. Polska nie jest krajem pociągany do odpowiedzialności za przywłaszczenie sobie terytoriów innych krajów a także nie jest skonfliktowana z nimi w sporach dotyczących mniejszości narodowych. Pozytywnym czynnikiem jest także posiadanie odpowiedniego systemu monitorowania aktywności wojskowej oraz ograniczenia, którym podlegać muszą wszystkie państwa europejskie. Wpływa to bowiem na zmniejszenie zagrożeń o charakterze typowo militarnym. Polska nie jest zagrożona jakimkolwiek zewnętrznym zagrożeniem o charakterze militarnym. Przynależność do NATO oraz Unii Europejskiej diametralnie wpłynęło na geopolityczną pozycję kraju oraz zredukowało podział Europy na tzw. strefy wpływów. Dzięki członkostwu w Sojuszu Północnoatlantyckim gwarancje dotyczące bezpieczeństwa zewnętrznego zostały znacznie bardziej wzmocnione, a Polska stała się państwem postrzeganym jako demokratyczny partner stosunków międzynarodowych oraz pełnoprawny sojusznik. Bezpośrednie otoczenie Polski również zmieniło się na korzyść bezpieczeństwa zewnętrznego. Europa, wszystkie państwa europejskie, starają się integrować, wspólnie dbać o wartości oraz przeciwstawiać się zagrożeniom zewnętrznym. Większość sąsiadów Polski stara się o przynależność do zachodnich struktur bezpieczeństwa²⁵.

Pomimo ogólnej stabilności sytuacji dotyczącej uwarunkowań zewnętrznych wpływających na bezpieczeństwo państwa, nie da się wykluczyć zagrożeń, które związane są, m.in. z naruszeniem gwarancji przestrzegania praw i wolności obywatelskich, związanymi

---

23 S. Koziej, F. Wołkowicz, *Podstawowe założenia polityki bezpieczeństwa i strategii obronnej*, AON, Warszawa 1998, s. 12.

24 S. Koziej, F. Wołkowicz, *Podstawowe założenia polityki bezpieczeństwa i strategii obronnej*, AON, Warszawa 1998, s. 15.

25 Z. Ciekankowski, J. Nowicka, H. Wyrębek, *Bezpieczeństwo państwa w obliczu współczesnych zagrożeń*, Siedlce 2016, s. 33.

z napięciami na tle gospodarczym oraz etnicznym, a także próbami tworzenia mylnych alternatyw dla integracji Europy, które często opierane są na wzorcach pochodzących ze Związku Radzieckiego. W związku z tym, Polska musi brać pod uwagę wszelkie zagrożenia zewnętrzne, tworząc własną politykę bezpieczeństwa. Siły nuklearne rozmieszczone poza NATO czy też siły konwencjonalne w bliskim otoczeniu granic państwowych, stanowią istotny czynnik, mający wpływ na uwarunkowania bezpieczeństwa zewnętrznego. Broń masowego rażenia oraz środki służące do jej przenoszenia, wszechobecny terroryzm, sabotaż oraz inne patologie bezpieczeństwa są realnymi elementami tychże uwarunkowań²⁶.

Podsumowując, uwarunkowania o charakterze zewnętrznym dotyczące bezpieczeństwa państwa, opierają się na zagwarantowaniu stabilności ekonomicznej oraz ustroju politycznego, a co najważniejsze przynależności do organizacji międzynarodowych, takich jak Unia Europejska czy też Sojusz Północnoatlantycki. Istotnym czynnikiem stają się także stosunki dyplomatyczne z innymi państwami, nie tylko europejskimi, oraz określonymi blokami państw²⁷.

Inną grupą uwarunkowań związanych z bezpieczeństwem państwa są czynniki wewnętrzne. Przemiany ustrojowe, które następują dość często w każdym z państw, mogą przyczyniać się do zwiększenia ryzyka wystąpienia zagrożeń wewnętrznych. Uwarunkowania wewnętrzne często powodowane są czynnikami związanymi z polityką, ekonomią, problemami społecznymi, które mogą obniżać potencjał bezpieczeństwa państwa, a także zwiększać jego podatność na presje pochodzące z zewnątrz²⁸.

Jednym z najistotniejszych czynników wewnętrznych, które są gwarantem utrzymania poziomu bezpieczeństwa państwowego są edukacja obywatelska oraz świadomość jej potrzeby. Wyznacznikami świadomości obywatelskiej są wiedza, system wartości, poglądy i opinie oraz konkretne zachowania²⁹.

Uwarunkowania bezpieczeństwa ekonomicznego powiązane są z gospodarką państwa, wzajemnie na siebie oddziaływając. Tworzone są przez politykę bezpieczeństwa, a ukazują się bezpośrednio na płaszczyznach społeczno-gospodarczych. Innym istotnym czynnikiem są uwarunkowania ekonomiczne w sferze militarnej i obronnej. Gospodarka

---

26 Z. Ciekawski, J. Nowicka, H. Wyrębek, *Bezpieczeństwo państwa w obliczu współczesnych zagrożeń*, Siedlce 2016, s. 33-34.

27 Ibidem, s. 34.

28 R. Grosset, *Czynniki kształtujące poziom bezpieczeństwa państwa*, „Bezpieczeństwo i technika pożarnicza”, 2010 nr 19.

29 Z. Ciekawski, J. Nowicka, H. Wyrębek, *Bezpieczeństwo państwa w obliczu współczesnych zagrożeń*, Siedlce 2016, s. 35.

państwowa zobligowana jest do zaspokajania potrzeb państwa o charakterze militarnym. Obydwa te aspekty są ze sobą ściśle powiązane. Warunkują one wzrost, utratę lub podtrzymanie bezpieczeństwa wewnętrznego w sferze ekonomicznej. Jest to obszar niezwykle złożony, wymagający wieloetapowości pod względem swojej rozbudowy i ciągłego rozwoju, gwarantujących bezpieczeństwo wewnętrzne państwa³⁰.

Bezpieczeństwo ekonomiczne, stanowiące najważniejszy czynnik bezpieczeństwa wewnętrznego kształtowany jest poprzez:

- a) uwarunkowania społeczne, na które składają się uwarunkowania kulturowe, socjalne, oświatowe, zdrowotne. Obszar ten wyraźnie wskazuje na jakim poziomie żyje dane społeczeństwo oraz jakie kierunki działania zapewnić mogą dobrobyt wszystkich jednostek;
- b) uwarunkowania geostrategiczne, które kształtowane są poprzez liczbę ludności czy sieci komunikacyjne. Niezmiennie są jednak takie cechy jak geograficzne położenie państwa, klimat czy też fizyczne ukształtowanie kraju;
- c) uwarunkowania infrastrukturalne, które mają wpływ na wszystkie z powyższych wymienionych grup uwarunkowań. Wpływają na bezpieczeństwo ekonomiczne, skupiając się na nakładach finansowych, ich niepodzielności, zapewnieniu właściwej sytuacji prawno-ekonomicznej danego społeczeństwa, a także odpowiadają, poniekąd, za koordynację i zarządzanie procesami kształtującymi bezpieczeństwo ekonomiczne³¹.

Jak już wspomiano, na uwarunkowania wewnętrzne dotyczące polityki bezpieczeństwa, wpływ mają czynniki polityczne, społeczne i ekonomiczne, które są ze sobą ściśle powiązane. Mogą one mieć charakter kreatywny bądź destrukcyjny. Wzrost przestępczości o charakterze wewnętrznym, frustracji, rozprężeń oraz zjawiska typowo patologicznych, odnoszących się do społeczeństwa, są następstwami kryzysów gospodarczych, gwałtownych reform rynkowych oraz bezrobocia, a tym samym ubożenia społeczeństwa. Są to nieuniknione negatywne skutki powiązane z kwestiami bezpieczeństwa ekonomicznego państwa, stanowiące jedno z głównych uwarunkowań wewnętrznych odnoszących się do jego bezpieczeństwa³².

1.3. Klasyfikacja i źródła zagrożeń bezpieczeństwa państwa

Zgodnie z definicją prezentowaną przez Słownik Języka Polskiego, zagrożenie jest

---

30 Z. Ciekankowski, J. Nowicka, H. Wyrębek, *Bezpieczeństwo państwa w obliczu współczesnych zagrożeń*, Siedlce 2016, s. 35-36.

31 Ibidem, s. 36-37.

32 R. Grosset, *Czynniki kształtujące poziom bezpieczeństwa państwa*, „Bezpieczeństwo i technika pożarnicza” 2010 nr 19.

stanem lub sytuacją, które mogą zagrażać danej osobie lub w których czuje się ona zagrożona. Zagrożeniem może być także osoba je stwarzająca. Zgodnie z taką definicją, wnioskuje się, iż poczucie zagrożenia, tak samo jak poczucie bezpieczeństwa zależne są od subiektywnych spostrzeżeń danej jednostki³³.

Leksykon Wiedzy Wojskowej definiuje zagrożenie jako „sytuację, w której istnieje zwiększone prawdopodobieństwo utraty życia, zdrowia, wolności albo dóbr materialnych”³⁴. Jak powszechnie wiadomo, zagrożenia wywołują strach, lęk, niepokój, a także świadomą chęć przeciwdziałania im. Zagrożenia powodowane są zarówno czynnikami naturalnymi, np. pożarami, klęskami żywiołowymi, jak i powodowanymi przez inną jednostkę, tzw. nieprzyjaciela. Zagrożenie to oddziaływanie na daną jednostkę, uniemożliwiające tym samym jej rozwój, egzystencję lub działalność, wykonywanie określonych funkcji i zadań. Zagrożenia rozpatrywane są również jako ciąg wydarzeń, który zagraża jakości życia oraz przynosi zagrożenia związane z prawidłowym funkcjonowaniem nie tylko jednostek, ale także grup społecznych i państw³⁵.

Zagrożenie, jak wszystkie powszechnie znane zjawiska społeczne, posiada swoje charakterystyczne cechy. Są to:

- a) globalizm, który związany jest głównie ze skutkami zagrożeń w sferze międzynarodowej, np. zagrożenia militarne powodują zwykle perturbacje obejmujące cały świat, ponieważ państwa połączone są siecią wzajemnych zobowiązań oraz współpracują w ramach różnych organizacji międzynarodowych;
- b) gwałtowność, która jest charakterystyką skali zjawisk będących zagrożeniami;
- c) asymetryczność, która uważana jest jako połączenie dwóch powyższych cech oraz zaburzeń równowagi środowiska i relacji występujących w życiu codziennym, które utrudniają panowanie nad występującymi zjawiskami.³⁶

Zagrożenia państwa klasyfikuje się na podstawie odpowiednich gałęzi i dziedzin, na których są one oparte. Według literatury, wyróżnia się następujące, przykładowe, kryteria klasyfikacji zagrożeń:

- a) źródła ich powstawania (naturalne, społeczne, techniczne, ekologiczne, cywilizacyjne),
- b) podział rodzajowy (związany ze skalą negatywnych skutków; zdarzenia, katastrofy, klęski, kataklizmy),

---

33 D. Krawczyk, *Bezpieczeństwo wewnętrzne Państwa Polskiego. Rodzaje i źródła zagrożeń*, „Horyzonty bezpieczeństwa”, 2015 nr 1, s. 38.

34 MON, *Leksykon Wiedzy Wojskowej*, Warszawa 1979, s. 512.

35 Z. Ciekankowski, *Zagrożenia bezpieczeństwa państwa*, „Bezpieczeństwo i Technika Pożarnicza”, 2011 nr 1.

36 D. Kompała, *Istota zagrożeń*, „Obronność. Zeszyty Naukowe”, 2014 nr 3, s. 25.

- c) czas eliminacji (prognozowany czas redukcji zagrożenia; krótkoterminowe, średnioterminowe, długoterminowe, bezterminowe),
- d) dziedzina działania (związane ze wszystkimi sferami życia; sektorowe, religijne, polityczne, uniwersalne),
- e) poziom destrukcji (straty: minimalne, średnie, wysokie, totalne),
- f) determinizm przyczyn (celowe, losowe, celowo-losowe),
- g) zasięg przestrzenny (lokalne, regionalne, krajowe, międzynarodowe, ogólnoświatowe),
- h) możliwość antycypacji (związane z przewidywalnością i prognozowaniem zagrożeń; kontrolowane, prognozowane, nieprzewidywalne)³⁷.

Najbardziej znany powszechnie podział to ten separujący zagrożenia pod względem militarnym i niemilitarnym. Na zagrożenia militarne składają się, przede wszystkim, użycie siły lub groźba jej użycia przez dane państwo, jako podmiot prawa międzynarodowego. Zgodnie z twierdzeniem, zagrożenia militarne są realną, bezpośrednią możliwością użycia siły zbrojnej, będącą najpoważniejszym zagrożeniem bezpieczeństwa państwowego. Historia ukazuje wiele przykładów napaści zbrojnych oraz użycia siły, które służyły osiągnięciu celów typowo politycznych. Jako takie zagrożenia wymienia się:

- demonstrację siły,
- dywersję,
- szantaż militarny,
- incydent graniczny,
- blokadę i prowokację militarną,
- ograniczone użycie środków przemocy zbrojnej,
- zbrojne starcie graniczne,
- napaść zbrojną grup nieformalnych,
- konflikt lokalny lub międzypaństwowy³⁸.

Częstymi przyczynami zagrożeń o charakterze militarnym bywają kwestie związane z polityką, nierozwiązywane problemy oraz napięcia o podłożu politycznym, gospodarczym lub społecznym. Obligatoryjnym warunkiem występowania zagrożeń militarnych jest natomiast podejmowanie takich decyzji politycznych, które wiążą się z użyciem sił zbrojnych i zastosowaniem przemocy zbrojnej. Źródłem tychże zagrożeń może być również słabość

37 D. Kompała, *Istota zagrożeń*, „Obronność. Zeszyty Naukowe”, 2014 nr 3, s. 26-27.

38 Biuro Bezpieczeństwa Narodowego, *Aspekty bezpieczeństwa militarnego w ujęciu Strategicznego Przeglądu Bezpieczeństwa Narodowego* [Dokument elektroniczny]. Tryb dostępu <https://www.bbn.gov.pl/ftp/SBN%20RP.pdf> [Data wejścia 08.03.2018].

militarna danego państwa, która bywa motywatorem skłaniającym do zaatakowania go przez inne kraje. Polityka obronna, którą uważa się jako antidotum na ataki zbroje, maksymalizuje szanse zachowania pozycji państwowej, nawet w warunkach występowania lub zagrożenia atakiem militarnym³⁹.

Jednym z najbardziej znanych powszechnie źródeł zagrożeń militarnych jest użycie broni masowego rażenia. Coraz częściej media oraz politycy poruszają temat broni jądrowej, chemicznej oraz biologicznej, która przeżywa ponowny rozkwit względem zainteresowania. Skutki wybuchu takiej broni są kilka tysięcy razy większe niż nawet najbardziej profesjonalnych, ogromnych bomb. Broń masowego rażenia opiera się na zastosowaniu energii, która wyzwalana jest podczas reakcji jądrowej. Skutki takiego wybuchu są odczuwalne jeszcze bardzo długo po nim, a związane są z promieniotwórczym skażeniem danego terenu. Po wybuchu skażony jest nie tylko sam teren, ale również wszystko co się na nim znajduje. Broń chemiczna natomiast, cieszy się niezmiennym zainteresowaniem od lat. Wciąż prowadzone są badania i eksperymenty zmierzające do jej udoskonalania. Niskie koszty produkcji oraz nie skomplikowany proces technologiczny skłaniają państwa do jej produkcji, pomimo powszechnie znanych skutków jej użycia podczas konfliktów międzypaństwowych. Broń biologiczna to środek zakażenia ludności, zwierząt oraz żywności, poprzez użycie chorobotwórczych drobnoustrojów, wirusów, grzybów, jadu oraz toksyn pochodzenia bakteryjnego. Wywoływać mogą one takie choroby jak dżuma, cholera, żółta febra, wąglik, kleszczowe zapalenie opon mózgowych, dur brzuszny czy czerwonkę bakteryjną. Zarazki najczęściej wszczepia się gryzoniom, ptakom lub owadom, przenosząc je na wodę, żywność oraz ludzi. „Głuche” wybuchy bomb, pojawienie się znacznie większej liczby gryzoni lub owadów, kleszczy są oznakami użycia broni biologicznej, która jest niezwykle trudna do wykrycia⁴⁰.

Innym rodzajem zagrożenia militarnego jest także broń tzw. konwencjonalna, czyli zdolność do obrony państwa oraz państwo sojuszu, do których ono przynależy. Zdolność taka służy, przede wszystkim, niedopuszczaniu do konfliktów, ale także do zakończenia wojen, przeciwdziałania terroryzmowi oraz przeprowadzania operacji o charakterze prewencyjnym. Rozwój sił zbrojnych musi być prowadzony tak, aby były one zdolne do błyskawicznego dostosowywania się do nowych sposobów prowadzenia działań oraz nowych zadań

---

39 D. Kompała, *Istota zagrożeń*, „Obronność. Zeszyty Naukowe”, 2014 nr 3, s. 38-39.

40 Z. Ciekanski, J. Nowicka, H. Wyrębek, *Bezpieczeństwo państwa w obliczu współczesnych zagrożeń*, Siedlce 2016, s. 74-78.

i innowacji technologicznych⁴¹.

Zagrożenia o charakterze niemilitarnym dzielą się na kilka podkategorii: zagrożenia polityczne, gospodarcze, ekologiczne, a także terroryzm oraz wiele innych.

Zagrożenia o charakterze gospodarczym mają swoje podstawy w osłabieniu potencjału gospodarczego państwa. Dotyczy to zarówno płaszczyzny społeczno-gospodarczej, jak również obronno-ekonomicznych. Według Z. Kołodziejaka, zagrożenia gospodarcze to czynniki wewnętrzne i zewnętrzne, która powodują zaburzenia w rozwoju potencjałów obronnych i ekonomicznych. Inna definicja mówi, iż zagrożenie gospodarcze to „stan, w którym państwo nie może przeciwstawić się takim oddziaływaniom zewnętrznym i wewnętrznym, które uniemożliwiają rozwój ekonomiczny zgodny z określonymi kierunkami i tempem, a przez to osłabiają potencjał gospodarczo-obronny”⁴².

Zagrożenia o charakterze ekonomicznym często ukazywane są jako bardzo niskie tempo rozwoju gospodarczego, które negatywnie wpływa na proporcjonalność rozwojową w stosunku do innych państw, utrata rynków zbytu, blokady gospodarcze, niestabilność finansowa, która prowadzić może do kryzysu gospodarczego, brak środków na inwestycje, przestępczość gospodarcza czy powstawanie tzw. „szarej strefy” ekonomicznej⁴³.

Zagrożenia polityczne związane są z nasilaniem się działań grup społecznych, które narażają sprawne funkcjonowanie państwa na różnego rodzaju uchybienia, które destabilizują prawidłowe wypełnianie głównych funkcji przez państwo. Są to celowe działania zakłócające porządek konstytucyjny oraz negatywnie wpływają na pozycję międzynarodową państwa, a nawet dążą do obalenia władz państwowych czy wywołania wojen domowych⁴⁴.

Nasilanie się negatywnych zjawiska oraz oddziaływań, które doprowadzają do destabilizacji wartości oraz interesów narodowych, związane są z zagrożeniami o charakterze społecznym. Dotyczyć mogą także niebezpieczeństwa utraty życia bądź zdrowia, tożsamości narodowej, a także zagrożeń związanych z bezpieczeństwem publicznym oraz socjalnym. Zagrożeniami uznawanymi powszechnie jako społeczne są, m.in.:

- patologie społeczne (narkomania, alkoholizm),
- choroby,
- kryzysy demograficzne,

---

41 Ibidem, s. 80.

42 Z. Ciekankowski, J. Nowicka, H. Wyrębek, *Bezpieczeństwo państwa w obliczu współczesnych zagrożeń*, Siedlce 2016, s. 44-45.

43 Ibidem, s. 81.

44 D. Kompała, *Istota zagrożeń*, „Obronność. Zeszyty Naukowe”, 2014 nr 3, s. 30.

- ubóstwo,
- łamanie praw człowieka i obywatela,
- uprzedzenia religijne i kulturowe,
- szeroko rozumiana przestępczość⁴⁵.

Ponadto, literatura wymienia szereg innych zagrożeń społecznych, takich jak dyskryminacje mniejszości narodowych, dyskryminację płciową, manipulacje psychiką i świadomością, które prowadzone są przy użyciu środków masowego przekazu, nacjonalizm, ksenofobia, szowinizm, terror, struktury mafijne, masowość bezrobocia, alienacja społeczna, a tym samym tworzenie sekt wyznaniowych, dewaluacja wartości ludzkich, kataklizmy i katastrofy, które prowadzą często do naruszania stabilności systemów społecznych. Ponadto, kradzieże dóbr kulturowych oraz głód czy upadek systemu ochrony zdrowia. Aby unikać tego typu problemów, polityka społeczna skupia bardzo dużą uwagę na poprawie pozycji różnych grup społecznych, pomoc w zaspokajaniu rozwojowych potrzeb człowieka, łagodzenie nierówności społecznych oraz minimalizację ryzyka i optymalizację podziału dóbr⁴⁶.

Przestępczość stanowi jedno z najbardziej popularnych źródeł zagrożeń bezpieczeństwa społecznego. Jest ono ogromnym wyzwaniem, z jakim musi zmagać się międzynarodowa społeczność oraz każde państwo z osobna. Przestępczość zorganizowana to zjawisko bardzo dynamiczne w rozwoju, nie uznające granic moralnych, które są podstawą bezpieczeństwa społecznego. Cechuje się groźbami użycia przemocy lub jej faktycznym użyciem. Aby właściwie zapobiegać oraz zredukować powyższe zjawisko, za zasadne uznaje się dążenie do budowania w społeczeństwie przekonania o właściwości wspierania działań służb porządkowych, dezintegrowanie grup przestępczych, a także organizowanie szkoleń z zakresu reagowania kryzysowego, budowanie określonych ram zachowań w sytuacji zagrożenia oraz przejrzyste definiowanie zasad współpracy pomiędzy państwami, pozbawienie sprawców przestępstw majątku uzyskanego w wyniku działalności przestępczej oraz innymi podmiotami, prowadzącymi działalność na rzecz przeciwdziałania przestępczości zorganizowanej⁴⁷.

Kolejnym rodzajem zagrożeń niemilitarnych są zagrożenia ekologiczne, które związane są ze zdarzeniami mającymi wpływ na bezpieczeństwo istot żywych, poprzez zmiany środowiska naturalnego. Zagrożenia ekologiczne to, w największym stopniu,

---

45 Ibidem, s. 31.

46 Z. Ciekankowski, J. Nowicka, H. Wyrębek, *Bezpieczeństwo państwa w obliczu współczesnych zagrożeń*, Siedlce 2016, s. 82-83.

47 T. Leszczyński, *Związki terroryzmu z przestępczością zorganizowaną*, Warszawa 2005, s. 38.

działalność człowieka, będąca przyczyną zarówno uszkodzeń, jak i zniszczeń środowiska przyrodniczego, a tym samym stanowiąca niebezpieczeństwo dla życia i zdrowia ludzi, i innych istot żywych.

Do zagrożeń ekologicznych zalicza się susze, trzęsienia ziemi, lawiny, nadmierne opady, pożary, powodzie, silne mrozy, wiatry, tsunami, itp.

Najczęściej wymienianymi przyczynami zagrożeń o charakterze ekologicznym są:

- katastrofy naturalne i przemysłowe,
- zanieczyszczenia powietrza, gleby, wody,
- zastosowanie niebezpiecznych technologii przemysłowych,
- testy nowych typów broni,
- próby nuklearne,
- brak właściwej gospodarki odpadami,
- chaotyczna urbanizacja
- naruszenie stosunków wodnych w środowisku
- niekontrolowana eksploatacja zasobów naturalnych⁴⁸.

Najbardziej znanym ze współczesnych zagrożeń jest z pewnością wszechobecny terroryzm, który definiuje się jako użycie siły lub przemocy, aby zastraszyć daną osobę lub grupę społeczną, przymuszania jej lub w celu uzyskania okupu. Terroryzm to także przemoc polityczna, objawiająca się w popełnianiu morderstw lub zniszczenie i groźby mające za zadanie wywoływać strach, poczucie lęku i niepewności wśród społeczeństwa. Terroryzm polityczny ma na celu osiągnięcie konkretnych ustępstw w kwestiach polityczno-społecznych. To jedna z metod walki dla rozgłosu, popularności czy zastraszenia dla wymuszania pożądanych przez terrorystów zachowań. Ofiarami terroryzmu zwykle są osoby przypadkowe bądź też symboliczne, wobec których atak nie jest kierowany bezpośrednio, a jedynie po to, by skłonić daną grupę do wymuszanych w ten sposób działań⁴⁹.

Terroryzm w wymiarze wojskowym nazywany jest sabotażem, prowadzonym pod kątem strategicznym, przy zastosowaniu taktycznych rozwiązań, metod i środków. Działania wojskowe, które zmierzają do przeciwdziałania terroryzmowi polegają głównie na ochronie istotnych obiektów, stanowisk dowodzenia, infrastruktury logistycznej, a także składów, gdzie magazynowana jest broń i inne materiały bojowe, likwidowaniu następstw ataków

---

48 D. Kompała, *Istota zagrożeń*, „Obronność. Zeszyty Naukowe”, 2014 nr 3, s. 31.

49 Z. Ciekankowski, J. Nowicka, H. Wyrębek, *Bezpieczeństwo państwa w obliczu współczesnych zagrożeń*, Siedlce 2016, s. 104-105.

terrorystycznych oraz zwalczania grup zajmujących się działalnością terrorystyczną⁵⁰.

---

⁵⁰ Ibidem, s. 93.

ROZDZIAŁ 2.

PROBLEM NARKOTYKÓW A BEZPIECZEŃSTWO PAŃSTWA

2.1. Zjawisko narkomanii oraz podstawowe pojęcia związane z narkotykami

Definicje pojęć związanych z narkotykami i narkomanią coraz częściej pojawiają się w dyskusjach publicznych, mediach, polityce. Słowo „narkomania” pochodzi od greckiego *narke*, oznaczającego odurzenie, brak czucia czy odrętwienie oraz *manii*, rozumianej jako szaleństwo, szał, opętanie.

Według słownika encyklopedycznego, narkomania jest zjawiskiem charakteryzującym się cechami patologicznymi, które powodowane są niewątpliwie krótko- lub długotrwałym stosowaniem leków przeciwbólowych, a także innych środków, które mogą uzależniać. Są to głównie narkotyki, leki uspokajające czy psychotropowe. Narkomania to ciągłe przyjmowanie takich środków, charakteryzujące się stopniowym zwiększaniem ich dawek, a co za tym idzie do psychicznego oraz fizycznego uzależnienia od nich. Według definicji podaje w słowniku, zaprzestanie stosowania środków prowadzi do inwazyjnych doznań abstynencyjnych, a nawet do śmierci uzależnionego. Niestety, istnieją również środki, których jednokrotne zażycie skutkować może uzależnieniem bądź utratą życia, a należą do nich chociażby kokaina czy heroina. Narkomania ma ogromny wpływ na zmiany psychiczne człowieka, objawiające się zaburzeniami świadomości, lękami czy osłabieniem woli, a ponadto, uważana jest za czynnik skłaniający do wkraczania na drogę przestępczą. Zmiany powodowane uzależnieniem narkotykowym często są nieodwracalne, a skuteczność metod leczniczych bywa ograniczona lub wręcz nie widoczna. Jak wynika z badań oraz statystyk, zjawisko narkomanii ciągle się poszerza, obejmując swym zasięgiem coraz młodsze pokolenia. Zwalczanie i ograniczanie narkomanii jest procesem niezwykle trudnym⁵¹.

Zgodnie z definicją zawartą z Słownika Wyrazów Obcych, narkomania jest nałogiem o charakterze medyczno-społecznym. Jest to uzależnienie psychiczne i fizyczne od środków farmakologicznych, uważanych za narkotyczne lub od samych narkotyków. Wpływ na pogłębiające się uzależnienie ma zwiększanie dawek zażywanego środka. Narkomania prowadzi do nieodwracalnych zmian osobowości człowieka, a nawet negatywnych zmian w układzie nerwowym i degradacji organizmu⁵².

---

51 R. Smolski, M. Smolski, E. H. Stadtmüller, *Słownik encyklopedyczny. Edukacja Obywatelska*, Wrocław 1999, s. 368.

52 I. Kamińska-Szmaj (red.), *Słownik Wyrazów Obcych*, Wrocław 2005, s. 528.

Powszechnie znana definicja narkomanii zawarta została w artykule 4 pkt 11 Ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu narkomanii, który mówi, że jest ona zjawiskiem stałym lub okresowym, które charakteryzuje się stosowaniem środków odurzających, substancji psychotropowych, środków zastępczych oraz nowych substancji psychoaktywnych, innych niż medyczne, w wyniku czego dochodzi do uzależnienia⁵³. Pomimo biegu lat, definicja zawarta w polskich przepisach prawa, dotyczących narkomanii, nie uległa zmianie od 33 lat. Zawiera wszelkie elementy charakterystyczne dla omawianego zjawiska, począwszy od zachowań bezpośrednio związanych z zażywaniem środków odurzających. Nie należy jednak stosować pojęcia narkomania zamiennie do uzależnienia, ponieważ traktuje zarówno użytkowników stałych, którzy konsumpcją narkotyków zajmują się nieprzerwanie, a także tych, którzy stosują je w pewnych odstępach czasowych, często okolicznościowo. Zamiennie nie stosuje się również pojęcia „toksykomania”, które oznacza przyjmowanie różnych substancji chemicznych, syntetycznych czy naturalnych, wywołujących ogromnie szkodliwy wpływ na wszelkie organizmy żywe, a także psychikę człowieka. Lekomania jest to uzależnienie od stosowania leków, a co za tym idzie nie może być pojęciem równoznacznym do narkomanii⁵⁴.

Narkomania nie jest jednak problemem, który pojawia się ze względu na kontakt człowieka ze środkiem odurzającym. Uzależnienie od narkotyków powodowane może być także uwarunkowaniami biologicznymi danej osoby, społecznymi, a także czynnikami kulturowymi, ekonomicznymi i geograficznymi. Poniższy rysunek przedstawia czynniki, które mogą mieć wpływ na rozwój zjawiska narkomanii⁵⁵.

---

53 Ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu narkomanii, (Dz. U. 2005, nr 179, poz. 1485).

54 T. Srogosz, *Ustawa o przeciwdziałaniu narkomanii. Komentarz*, Warszawa 2008, s. 104-105.

55 M. Jędrzejko, *Narkomania – spojrzenie wielowymiarowe*, Pułtusk-Warszawa 2009, s. 141.

Rysunek 1. Czynniki mające wpływ na pojawienie się i rozwój zjawiska narkomanii

Źródło: M. Jędrzejko, *Narkomania – spojrzenie wielowymiarowe*, Pułtusk-Warszawa 2009, s. 142.

Ustawa z 2005 roku o przeciwdziałaniu narkomanii nie podaje definicji pojęcia narkotyku. Artykuł 1 pkt 2. tejże ustawy traktuje narkotyki jako wszelkie substancje i środki, których zażywanie może prowadzić lub prowadzi do powstawania zjawiska narkomanii lub uzależnienia narkotykowego⁵⁶. Inna definicja narkotyku zawarta została w Słowniku Wyrazów Obcych, według którego, etymologia słowa wywodzi się z języka greckiego (*narkotikos*) oraz francuskiego (*narkotique*), a oznacza „oszałamiający”. Narkotyki, zgodnie z definicją słownikową, są środkami odurzającymi o charakterze farmakologicznym, biochemicznym lub chemicznym, wytwarzanymi z roślin lub syntetyków. Narkotyki oddziałują na ośrodkowy układ nerwowy, prowadząc do stanów euforycznych, odurzenia, senności czy ukojenia, często uśmierzając również ból. Narkotyki przyczyniają się w sposób bezpośredni do uzależnień psychicznych i fizycznych⁵⁷. Światowa Organizacja Zdrowia (WHO) za substancje uzależniające uznaje alkohol, eter, opiaty i stymulanty, takie jak amfetamina. Według WHO, narkotyki są środkami chemicznymi, które wprowadzają w stany równoważne otępieniu czy śpiączce, zmniejszają również ból, zarówno psychiczny, jak i fizyczny. WHO jako narkotyki określa wszelkie dostępne używki, bez względu na ich działanie farmakologiczne⁵⁸.

56 Dz. U. 2005, nr 179, poz. 1485.

57 I. Kamińska-Szmaj (red.), *Słownik Wyrazów Obcych*, Wrocław 2005, s. 528.

58 World Health Organization, *Lexicon of alcohol and drug terms* [Dokument elektroniczny]. Tryb dostępu http://www.who.int/substance_abuse/terminology/who_lexicon/en/ [Data wejścia 17.04.2018].

Kolejnym istotnym pojęciem, głęboko powiązaniem ze zjawiskiem narkomanii jest środek odurzający, którego definicja pojawiła się w polskim prawie już z 1951 roku, w Ustawie o środkach farmaceutycznych i odurzających oraz artykułach sanitarnych. Następnie użyto jej w Kodeksie Karnym z 1969 roku. Wymieniano wówczas wszelkie środki, których stosowanie skutkowało odurzeniem organizmu człowieka⁵⁹.

Ustawa z 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu narkomanii definiuje środki odurzające jako substancje o pochodzeniu naturalnym bądź też syntetycznym, działające bezpośrednio na ośrodkowy układ nerwowy. Do ustawy dołączono wykaz takich substancji, znajdujący się z załączniku nr 1⁶⁰. Narkotykiem, według ustawy, jest zatem każda substancja, która prowadzi do uzależnienia poprzez jej nadmierne stosowanie oraz charakteryzuje się właściwościami psychoaktywnymi⁶¹.

Substancją psychotropową jest „każda substancja, pochodzenia naturalnego bądź syntetycznego, działająca na ośrodkowy układ nerwowy, określoną w wykazie substancji psychotropowych stanowiącym załącznik numer 2 do ustawy”⁶². Definicja ta nie odbiega zbyt wiele od wyjaśnienia pojęcia środka odurzającego. Według Konwencji o substancjach psychotropowych, są to związki naturalne, pozyskiwane bezpośrednio z roślin lub tworzone przez pewne rodzaje roślin oraz syntetyczne, które wytwarza się w procesie syntezy chemicznej⁶³.

Ostatnim, jednak niezwykle istotnym terminem związanym z narkotykami i narkomanią jest uzależnienie, definiowane jako „nabyta, bardzo silna potrzeba wykonywania jakiejś czynności lub zażywania jakiejś substancji”. Mówiąc kolokwialnie, uzależnienie jest pojęciem stosowanym w przypadku osób, które nadużywają narkotyków oraz innych używek, takich jak papierosy czy alkohol, a także substancji czysto medycznych, które jednak również mogą uzależniać. Jako pierwsza, pojęcia „uzależnienie” użyła Światowa Organizacja Zdrowia, która tym samym zastąpiła nim toksykomanie i przyzwyczajenie do leków. Według WHO, uzależnienie jest stanem psychicznym, ale również fizycznym, które wynika z korelacji organizmu żywego ze środkiem odurzającym, charakteryzującym się kompulsywnym przyjmowaniem go stale lub okresowo⁶⁴.

---

59 K. Łuczarski, A. Muszyńska, *Pojęcie środka odurzającego w prawie karnym* [Dokument elektroniczny]. Tryb dostępu <http://www.lex.pl/akt/-/akt/pojecie-srodka-odurzajacego-w-prawie-karnym> [Data wejścia 17.04.2018].

60 Dz. U. 2005, nr 179, poz. 1485.

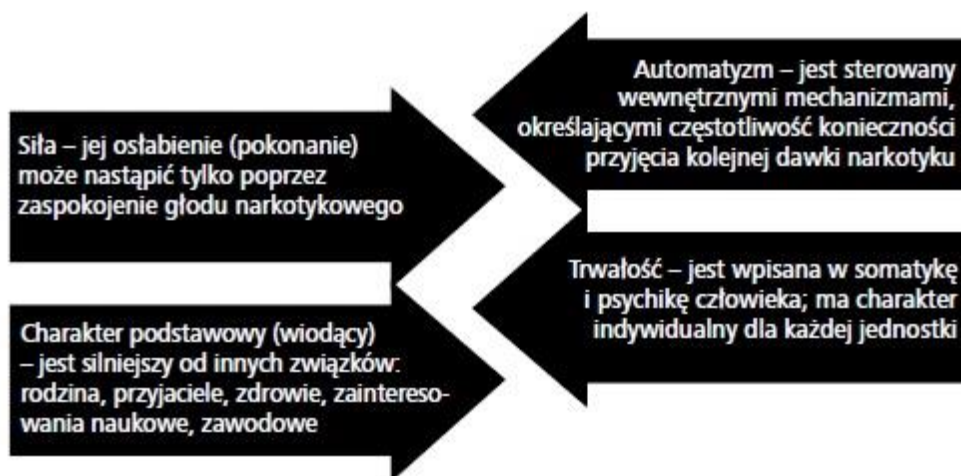
61 T. Srogosz, *Ustawa o przeciwdziałaniu narkomanii. Komentarz*, Warszawa 2008, s. 122-123.

62 Dz. U. 2005, nr 179, poz. 1485.

63 T. Srogosz, *Ustawa o przeciwdziałaniu narkomanii. Komentarz*, Warszawa 2008, s. 117, 119.

64 Ibidem, s. 134.

Rysunek 2. Cechy stanu uzależnienia

Poniższy rysunek przedstawia główne cechy stanu uzależnienia.

Źródło: M. Jędrzejko, *Narkomania – spojrzenie wielowymiarowe*, Pułtusk-Warszawa 2009, s. 29.

Uzależnienia rozróżnia się według różnych kryteriów, gdzie najpopularniejszym jest ich podział ze względu na charakter psychiczny, socjologiczny i fizyczny. Uzależnienie psychiczne to chęć dokonywania wybranej czynności czy stosowania środków, nie skutkująca konsekwencjami na płaszczyźnie fizjologicznej. To swego rodzaju przymus wewnętrzny, ciągły bądź okresowy, prowadzący do stosowania zakazanych środków. Osoba uzależniona psychicznie kieruje się obsesją zażywania, natręctwami myślowymi oraz napędem psychicznym do zdobywania narkotyków. Uzależnienie fizyczne, to dolegliwości odczuwane przez człowieka fizycznie, takie jak ból, bezsenność, drżenie rąk czy mięśni. Często wpływ na występowanie takich objawów ma zespół abstynencyjny, potocznie zwany głodem narkotykowym. Uzależnienie socjologiczne natomiast, wiąże się ze stosowaniem środków odurzających poprzez wpływ otaczającego daną osobą środowiska społecznego, chęć przypodobania się grupie, modę, a także namowę innych osób. Często chęć zaimponowania lub przynależności do danej grupy powoduje zachowania skrajne, mające ogromny wpływ na powstawanie i szerzenie się różnego typu uzależnień, najczęściej wśród osób młodych i podatnych na wpływy grupowe⁶⁵.

65 T. Srogosz, *Ustawa o przeciwdziałaniu narkomanii. Komentarz*, Warszawa 2008, s. 134-135.

2.2. Główne założenia Ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii

Ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu narkomanii jest podstawowym aktem prawnym, który reguluje kwestie dotyczące wszelkich działań mających na celu redukcję oraz całkowite ograniczenie zjawiska narkomanii oraz przestępczości narkotykowej. Ustawa podzielona jest na osiem kolejnych rozdziałów, które odpowiednio określają kluczowe kwestie związane z podażą, wytwarzaniem, stosowaniem oraz obrotem środkami odurzającymi i substancjami psychoaktywnymi⁶⁶. Ustawa w artykule 2 określa wszelkie środki stosowane w celu zapobiegania narkomanii, oparte, przede wszystkim, na polityce społecznej, gospodarczej, wychowawczo-oświatowej oraz zdrowotnej. Działalność antynarkotykowa finansowana jest ze środków własnych podmiotów określonych w ustawie jako realizujące programy zwalczające zjawisko narkomanii. Budżet państwa finansuje pozostałe działania, które polegają na wykonywaniu programów zdrowotnych (art. 2. ust. 1-3)⁶⁷.

Zadania z zakresu wszelkich działań antynarkotykowych, prowadzi administracja rządowa, jednostki samorządu terytorialnego, a także inne podmioty, m.in. szkoły wyższe, zakłady opieki zdrowotnej, organy celne, a ponadto, wszelkie środki masowego przekazu (art. 5 ust. 1-2)⁶⁸. Krajowe Biuro do spraw Przeciwdziałania Narkomanii podległe jest ministrowi do spraw zdrowia i zajmuje się działalnością związaną z przeciwdziałaniem narkomanii. Ponadto, KBPN opiera swoje działania na artykule 6 ustawy, który jasno określa jego zadania, a także wykonuje zadania powierzane przez Ministra Zdrowia. KBPN odpowiada za przygotowanie oraz realizację Krajowego Programu Przeciwdziałania Narkomanii, który określa cele i kierunki działań prowadzonych na rzecz redukcji narkomanii⁶⁹.

Trzeci rozdział Ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. 2005, nr 179, poz. 1485) dotyczy działań związanych z zapobieganiem, edukacją, informacją oraz funkcją wychowawczą w sferze polityki antynarkotykowej, prowadzonej przez państwo. Promocja zdrowego trybu życia oraz dbałości o zdrowie własnego organizmu oraz skutków sięgania po środki odurzające i substancje psychoaktywne czy edukacja prawna stanowią podstawę krajowej polityki antynarkotykowej (art. 19 ust 1-2)⁷⁰. Ustawa zakazuje także przedstawiania reklam

---

⁶⁶ Ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. 2005, nr 179, poz. 1485).

⁶⁷ Dz. U. 2005, nr 179, poz. 1485.

⁶⁸ Dz. U. 2005, nr 179, poz. 1485.

⁶⁹ Dz. U. 2005, nr 179, poz. 1485.

⁷⁰ Dz. U. 2005, nr 179, poz. 1485.

oraz promowania publicznie wszelkich środków odurzających, pomijając jednak produkty lecznicze, których wytwarzanie oparte jest na tego typu środkach⁷¹.

Czwarty rozdział ustawy poświęcony został zasadom postępowania co do osób uzależnionych od narkotyków i ich pochodnych. Od 1985 roku w polskim prawie antynarkotykowym funkcjonuje zasada dobrowolności leczenia uzależnień, która opiera się na twierdzeniu, iż efektywność takiego leczenia uzależniona jest od chęci współpracy samego uzależnionego, który przymuszany do leczenia zwykle się mu opiera. W przypadku osób młodocianych, zasada dobrowolności nie jest stosowana. Wówczas decyzję o poddaniu leczenia podejmuje opiekun lub krewny osoby uzależnionej⁷².

Istotnym zapisem ustawy jest z pewnością artykuł 28 ust. 1-4, dotyczący możliwości poddania uzależnionego leczeniu substytucyjnemu, inaczej terapii podtrzymującej, która polega na podawaniu osobie odpowiedniego środka odurzającego lub leczniczego, prowadzonego pod stałą kontrolą lekarza. Terapia prowadzona jest w celu uniknięcia niepożądanych, silnych objawów abstynencyjnych oraz redukcji innych szkód o charakterze zdrowotnym i społecznym⁷³.

Ustawa dzieli środki odurzające oraz substancje psychoaktywne na właściwe grupy. Podział oparto na stopniu ryzyka występowania uzależnień u osób stosujących dany środek bądź substancję. Środki z grupy I-N (kokaina, heroina, opium, morfina) i II-N (etylomorfina, kodeina) podlegają kontroli standardowej. Grupa III-N (preparaty medyczne zawierające środek odurzający, w ilości nie większej niż 100 mg w jednej dawce lub stężenia nie przekraczające 2,5%) – kontrola złagodzona; grupa IV-N (heroina, ziele i żywica konopi indyjskiej) – kontrola zaostrzona. W przypadku substancji psychoaktywnych grupy wyglądają następująco: I-P (LSD) – stosowane do celów badawczych; II-P (ketamina, amfetamina), III-P (katyna), IV-P (diazepan, etylamfetamina) – stosowane mogą być tylko do celów medycznych, przemysłowych oraz naukowych⁷⁴.

Rozdział szósty ustawy dotyczy przepisów regulujących możliwość uprawy maku oraz konopi. Zgodnie z zapisami możliwa jest uprawa konopi włóknistej, prowadzona na określonej powierzchni, na podstawie zezwolenia wydawanego przez wójta/burmistrza/prezydenta miasta, właściwego ze względu na położenie tejże uprawy oraz

---

⁷¹ T. Srogosz, *Ustawa o przeciwdziałaniu narkomanii. Komentarz*, Warszawa 2008, s. 205.

⁷² T. Srogosz, *Ustawa o przeciwdziałaniu narkomanii. Komentarz*, Warszawa 2008, s. 229-230.

⁷³ Dz. U. 2005, nr 179, poz. 1485.

⁷⁴ T. Srogosz, *Ustawa o przeciwdziałaniu narkomanii. Komentarz*, Warszawa 2008, s. 264-266.

na podstawie umowy kontraktacyjnej hodowcy z podmiotem, który posiada zezwolenie na skup.⁷⁵

Najbardziej istotnym rozdziałem zawartym w Ustawie o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. 2005, nr 179, poz. 1485) jest z pewnością rozdział siódmy, poświęcony przepisom karnym. W myśl artykułów w nim zawartych zakazane jest wytwarzanie, przetwarzanie, przerabianie, przywóz, wywóz, przewóz, a także wewnątrzspółnotowe nabycie czy dostawa środków odurzających i substancji psychoaktywnych. Karze podlegają także osoby, które wprowadzają do obrotu, udzielają lub udzielają w celu osiągnięcia korzyści majątkowych, a także nakłaniające inne osoby do zażycia narkotyków⁷⁶.

W rozdziale ostatnim zawarto wszelkie zmiany w przepisach obowiązujących oraz przepisy końcowe i przejściowe.

2.3. Zorganizowana przestępczość narkotykowa

Państwowy system zwalczania przestępczości narkotykowej oparty jest głównie na działaniach podejmowanych przez policję, jednak w Polsce działa również kilka innych jednostek rządowych, które zajmują się tymże problemem. Działania z zakresu operacyjno-rozpoznawczego prowadzone są przez Agencję Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Centralne Biuro Antykorupcyjne, Straż Graniczną, Żandarmerię Wojskową oraz Generalny Inspektorat Celny. Biorąc pod uwagę działalność policji, wyróżnia się podział zadań:

- z zakresu służby prewencyjnej, polegającej na rozpoznaniu zjawiska narkomanii w ramach rutynowych czynności profilaktycznych, wykonywanych jako kontakty ze społeczeństwem oraz realizowanie programów ogólnokrajowych,
- z zakresu służby kryminalnej, która polega na prowadzeniu rozpoznania wykonywanego jako czynności operacyjne, a także ściganiu sprawców przestępstw o charakterze narkotykowym. Są to zwykle działania ukierunkowane na znalezieniu i ujawnieniu wszelkich punktów produkcji narkotyków, rozprowadzania czy posiadania, ale również ściganie przestępstw mniejszej wagi,

Centralnego Biura Śledczego (CBS) Komendy Głównej Policji, które zajmuje się przede wszystkim rozpoznawaniem oraz zwalczaniem wszelkich przejawów przestępczości zorganizowanej, również o charakterze narkotykowym. CBS podejmuje działania międzynarodowe, w celu zwalczania produkcji narkotyków, przemytu i obrotu nimi na skalę międzynarodową. Zadaniem CBS jest ponadto, ujawnianie i likwidowanie laboratoriów,

---

⁷⁵ Ibidem, s. 353-354, 360-362.

⁷⁶ Dz. U. 2005, nr 179, poz. 1485.

w których produkowane są środki psychoaktywne, a także opracowywanie i wdrażanie odpowiednich strategii zwalczania przestępczości narkotykowej⁷⁷.

Przestępczość zorganizowana jest to zjawisko bardzo złożone, które charakteryzuje się przejmowaniem i kontrolą przez nielegalne struktury, wielu dziedzin życia społecznego i gospodarczo-politycznego. Działania grup zorganizowanych dotyczą wybranych przestępstw bądź działalność taka może być prowadzona w wymiarze wielokierunkowym⁷⁸. Za przestępczość zorganizowaną uważa się zatem jako działalność związków przestępczych o zorganizowanym charakterze, prowadzonych dla zysków, w celu dokonywania różnych przestępstw (kryminalnych, gospodarczych), takich jak szantaż, korupcja, morderstwa. Zyski z takiej działalności przestępczej wprowadzane są do oficjalnego obrotu. Wyróżnia się następujące cechy charakterystyczne dla przestępczości zorganizowanej:

- działalność prowadzona dla zysków lub przejęcia władzy,
- działalność prowadzona bezterminowo lub długoterminowo,
- podział ról, zadań i kompetencji pomiędzy członkami grupy,
- specyficzna hierarchia,
- wewnętrzna kontrola oraz dyscyplina wszystkich członków grupy,
- stosowanie przemocy i wszelkich możliwych środków zastraszania,
- dokonywanie przestępstw najcięższych,
- działalność prowadzona na skalę międzynarodową,
- wywieranie wpływu na politykę, administrację państwową oraz organy ścigania,
- pranie, tzw., brudnych pieniędzy⁷⁹.

Przestępczość zorganizowana dzieli się w Polsce na:

- kryminalną,
- ekonomiczną,
- narkotykową⁸⁰.

Centralne Biuro Śledcze, zajmujące się zwalczaniem działalności zorganizowanych grup przestępczych, które powstało w 2000 roku, już dwa lata od powstania objęło kontrolą operacyjną aż 6134 osoby, działające w 522 grupach o charakterze przestępczym. Wśród tychże grup, 133 z nich zajmowało się przestępczością narkotykową. Z informacji zebranych przez CBS wynika, iż w tym przypadku wszczętych zostało aż 131 postępowań

---

77 M. Jędrzejko, *Narkomania – spojrzenie wielowymiarowe*, Pułtusk-Warszawa 2009, s. 171-172.

78 E. W. Pływaczewski, *Przestępczość zorganizowana*, Warszawa 2011, s. 23.

79 E. W. Pływaczewski, *Przestępczość zorganizowana*, Warszawa 2011, s. 30.

80 Ibidem, s. 58.

przygotowawczych, które dotyczyły najpoważniejszych i najcięższych przestępstw związanych z narkotykami, takich jak produkcja, przemyt, wytwarzanie oraz dystrybucja amfetaminy, heroiny i kokainy. Z raportu CBS wynika, że dostępność środków odurzających, pomimo wielu sukcesywnych akcji, jest bardzo duża, zarówno w dużych miastach jak i mniejszych miejscowościach⁸¹.

Niestety, głównym problemem związanym z przestępczością zorganizowaną o charakterze narkotykowym są trudności z monitorowaniem rynku nowych substancji oraz prekursorów. Sposoby produkcji narkotyków są rozwijane, w związku z czym pojawia się wiele nowych syntetyków, które nie są podległe kontroli służb zajmujących się tym problemem⁸².

W latach 2003-2008 CBS prowadziło łącznie 1590 postępowań przygotowawczych, m.in.: o przemyt, produkcję oraz dystrybucję narkotyków. W ramach tychże postępowań, zarzuty postawione zostały aż ponad 3 tys. osób w latach 2003-2005⁸³. Poniżej przedstawiono zestawienie skonfiskowanych przez CBS narkotyków w latach 2000-2007.

Tabela 1. Narkotyki zabezpieczone przez Centralne Biuro Śledcze KG Policji

Rok	amfetamina /g	haszysz /g	heroina /g	kokaina /g	marihuana /g
2000	141 600	0	119 300	4 000	139 000
2001	195 000	9 000	208 000	45 000	75 000
2002	72 000	100 000	4 800	397 000	331 000
2003	157 198	8 530	4 740	403 540	93 683
2004	311 434	23 416	56 813	13 419	104 009
2005	173 500	59 400	33 600	8 900	34 100
2006	171 200	9 900	76 400	11 400	91 100
2007	274 745	3 731	118 617	150 292	183 162
Razem	1 496 677	213 977	622 269	1 033 551	1 051 054

Źródło: M. Jędrzejko, *Narkomania – spojrzenie wielowymiarowe*, Pułtusk-Warszawa 2009, s. 175.

Instytucje rządowe zajmujące się problemem narkomanii i przestępczości narkotykowej zgodnie twierdzą, iż polski rynek środków odurzających jest bardzo zbliżony

81 M. Jędrzejko, *Narkomania – spojrzenie wielowymiarowe*, Pułtusk-Warszawa 2009, s. 172-173.

82 E. W. Pływaczewski, *Przestępczość zorganizowana*, Warszawa 2011, s. 58-59.

83 M. Jędrzejko, *Narkomania – spojrzenie wielowymiarowe*, Pułtusk-Warszawa 2009, s. 175.

do rynku europejskiego, stając się integralną częścią międzynarodowego narkobiznesu. Produkcja oraz przemysł narkotyków prowadzone są na dużą skalę, co sprzyja kontaktom oraz współpracy międzynarodowym grupom przestępczym. Jak wynika z informacji przekazywanych przez wspomniane już instytucje, w województwie mazowieckim, Małopolsce, Pomorzu Zachodnim oraz Dolnym Śląsku działają gangi, które zajmują się rozprowadzaniem środków psychoaktywnych, które współpracują również z grupami przestępczymi tworzonymi przez obcokrajowców zamieszkujących w Polsce, głównie z Białorusi, Ukrainy, Chin oraz Bałkanów⁸⁴.

Najbardziej powszechnymi przestępstwami grup zorganizowanych jest przemysł narkotyków do kraju oraz zagranicę. W latach 90. grupy przestępcze efektywnie trudniły się przywozem swoich towarów do Niemiec oraz państw skandynawskich. Wejście Polski do Unii Europejskiej otworzyło nowe okno dla przestępców narkotykowych, poszerzając im rynek zbytu o Danię, Austrię, Włochy, Francję czy Szwecję. W latach 2003-2004 organy ścigania z krajów zachodnioeuropejskich zatrzymały kilkudziesięciu obywateli Polski, podczas próby przetrzymania narkotyków z Ameryki Łacińskiej. Obecnie służby celne oraz operacyjno-rozpoznawcze wyraźnie wskazują o mniejszej liczbie prób przemytniczych, jednak największe, a tym samym najbardziej dochodowe przesyłki przybywają z tych samych kierunków co kilkanaście lat wcześniej. Z Holandii przewozi się marihuanę, haszysz, LSD czy extasy. Turcja trudni się przemytem heroiny, a Ameryka Południowa słynie z przemysłu heroiny, leków uspokajających i przeciwbólowych, marihuany, oraz haszyszu. Z Niemiec oraz Belgii czy Wschodu na polski rynek trafiają ogromne ilości różnego rodzaju dopalaczy⁸⁵.

Do najczęstszych sposobów przemysłu narkotyków, wskazywanych przez funkcjonariuszy odpowiednich służby, są:

- przewóz środków odurzających w specjalnych schowkach w bagażach osobistych,
- ukrywanie środków odurzających w miejscach nasączanych odpowiednią substancją, która uniemożliwia wywęszanie ich przez psy szkolone,
- połykanie gumowych woreczków i przemykanie narkotyków w żołądku,
- ukrywanie narkotyków w odzieży, wydrążanych obcasach butów, oparciach aut, kołach, zbiornikach paliwa, wewnątrz pustych miejsc w karoserii samochodowej,
- przewóz środków odurzających w samochodach ciężarowych, masie towarowej, na dnie kadłubów łodzi i statków,

---

84 Ibidem, s. 176.

85 M. Jędrzejko, *Narkomania – spojrzenie wielowymiarowe*, Pułtusk-Warszawa 2009, s. 177-178.

- umieszczanie środków odurzających w przesyłkach pocztowych, bagażach innych osób, nieświadomych swojej funkcji⁸⁶.

Wyspecjalizowane agendy Unii Europejskiej wskazują, że Europa Zachodnia otwiera swój czarny rynek na narkotyki o działaniu silnym, takie jak kokaina. Oznacza to, że wzrost zapotrzebowania na tego typu środki odnotowany będzie również w Polsce. Po przystąpieniu kraju do Strefy Schengen, przemyt narkotyków jest znacznie prostszy – wynika ze swobody przemieszczania się ludzi oraz przewozu towarów wewnątrz strefy⁸⁷.

W ramach przynależności państw do Unii Europejskiej podjęto międzynarodową współpracę policji do spraw związanych ze zwalczaniem zorganizowanej przestępczości narkotykowej. W ramach tejże współpracy funkcjonuje wiele grup zajmujących się problematyką narkotykową i redukcją tego zjawiska⁸⁸.

Grupa Zadaniowa ds. Zwalczania Zorganizowanej Przestępczości w Regionie Morza Bałtyckiego (Task Force on Organized Crime in the Baltic Sea Region), tzw. BALTCOM, dzieli się na 5 stałych grup roboczych Komitetu Operacyjnego. Jest ona swego rodzaju forum, gdzie eksperci z państw regionu wymieniają swoje teorie oraz doświadczenia dotyczące zwalczania przestępczości narkotykowej, a także organizowanych jest szereg przedsięwzięć i programów o charakterze naukowym z zakresu efektywnego zwalczania przestępstw o charakterze narkotykowym⁸⁹.

StAR to stała grupa robocza do spraw narkotyków, do której należy znaczna część państw Europy Zachodniej oraz Stany Zjednoczone. Polska pierwszy raz uczestniczyła w grupie w 2004 roku, w 102 jej spotkaniu⁹⁰.

NORD-OST, czyli stała grupa robocza do spraw narkotyków w regionie północno-wschodnim, powstała z inicjatywy Niemiec w 1977 roku. Stała się platformą współpracy policji oraz służby celnej Niemiec, Szwecji, Finlandii, Norwegii, Polski, Danii, Litwy, Łotwy, Estonii oraz Holandii⁹¹.

Phare Multi-beneficiary drugs programme- regional drug law enforcement project – program, który ma na celu wzmocnienie granic zewnętrznych Unii Europejskiej, kierowany do Straży Granicznej, Służby Celnej oraz policji, realizowany w latach 2002-2004. Jego

---

86 Ibidem, s. 180-181.

87 Ibidem, 182.

88 D. Dudek, P. Rakowski, *Teoretyczne i praktyczne aspekty zapobiegania i zwalczania przestępczości narkotykowej w Unii Europejskiej – spojrzenie na problem z polskiego punktu widzenia*, Warszawa 2005, s. 49.

89 Ibidem, s. 50.

90 Ibidem, s. 54.

91 Ibidem, s. 55.

głównym zadaniem było wspieranie Strategii UE na lata 2000-2004 dotyczącej zwalczania przestępczości narkotykowej. Program oparty był na kilku założeniach, m.in. wzmocnieniu kontroli granic UE, koordynowanie środków kontroli, przygotowywanie odpowiednich systemów służących do analizy i wymiany informacji, a także zwiększenie sieci oficerów operacyjnych i skupienie uwagi na przemyśle narkotyków w kontenerach⁹².

Projekt CASE to program, którego realizacja spoczywa na Unii Europejskiej. Polega on na odpowiednim profilowaniu próbek zabezpieczonej z przemytu amfetaminy. Narkotyk poddawany jest badaniom, umożliwiającym powiązanie ich z konkretnymi przestępstwami narkotykowymi na terenie UE⁹³.

Celem Projektu CHEDDAR z 2005 roku było harmonizowanie oraz standaryzacja badań amfetaminy w krajach UE. Do projektu przyłączyło się 8 laboratoriów: w Finlandii, Holandii, Wielkiej Brytanii, Danii, Polsce, Francji, Szwecji i Niemiec⁹⁴.

Projekt SYNERGY realizowany jest przez Wydział do spraw Narkotyków przy Europolu. Działania oparte na projekcie dotyczyły analizy strategicznej produkcji narkotyków syntetycznych, tabletek extasy, analizy strategiczno-operacyjnej związanej z prekursorami oraz analizy funkcjonalności sprzętu i chemikaliów zabezpieczanych w nielegalnych laboratoriach produkujących środki odurzające. Jak określono w założeniach projektu: „zbierane informacje umożliwiają dokonanie identyfikacji, w celu wykrycia powiązań pomiędzy zabezpieczonym sprzętem, materiałami i chemikaliami, zainicjowania wymiany informacji w kierunku tzw. back-tracking investigations, dokonania badań laboratoryjnych w celach ewidencyjnych, a także ścigania osób i grup stojących za tym procederem”⁹⁵.

2.4. Problem narkotyków i narkomanii w Polsce i Europie, w ujęciu Europejskiego Raportu Narkotykowego

Europejski Raport Narkotykowy jest powszechnie dostępnym zbiorem danych dotyczących zjawiska narkomanii, zarówno w Europie, jak i poszczególnych krajach europejskich. Zawarte są w nim wszelkie informacje na temat podaży różnego rodzaju środków odurzających, a także problematyki zdrowia publicznego czy też polityki antynarkotykowej. Przygotowywany jest on corocznie przez Europejskie Centrum Monitorowania Narkotyków i Narkomanii. Wszystkie państwa europejskie zobowiązane są

---

92 Ibidem, s. 55.

93 Ibidem, s. 57.

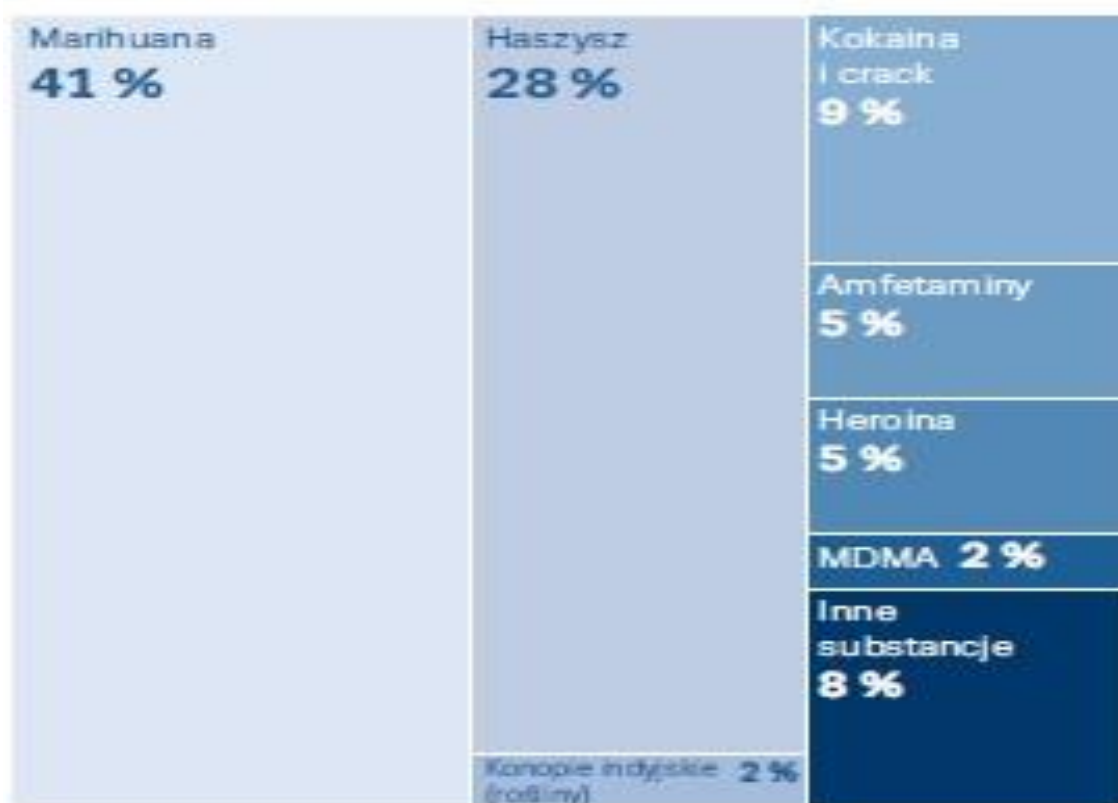
94 D. Dudek, P. Rakowski, *Teoretyczne i praktyczne aspekty zapobiegania i zwalczania przestępczości narkotykowej w Unii Europejskiej – spojrzenie na problem z polskiego punktu widzenia*, Warszawa 2005, s. 57.

95 Ibidem, s. 59.

do przygotowywania krajowych raportów, które są elementami składowymi danych zebranych przez EMCDDA⁹⁶.

Europejski Raport Narkotykowy z 2017 zawiera informacje dotyczące sytuacji na rynku narkotykowym w Europie, gdzie problematyka związana ze środkami odurzającymi znajduje odzwierciedlenie w skali międzynarodowej, pozostając pod jej wpływami. Narkotyki przemywane są do Europy głównie z Ameryki Południowej, Azji Zachodniej oraz Afryki Północnej, a także z Chin, które stają się liderem w przemyśle nowych substancji psychoaktywnych. Europa to region, w którym produkcja marihuany oraz syntetyków wzrasta corocznie, nie tylko na potrzeby lokalne, ale także w celu wywozu tychże środków do innych regionów świata. Raport wyraźnie wskazuje, że znaczna większość transakcji związanych z narkotykami przeprowadzana jest za pośrednictwem ogólnodostępnych witryn internetowych. Jak wynika z danych, blisko połowa sprzedaży internetowej środków odurzających pochodziła z Europy (46%). Wartość tych transakcji wynosiła około 80 mln euro⁹⁷.

Wykres 1. Liczba zgłoszonych konfiskat narkotyków w podziale na rodzaj substancji, 2015

Źródło: Europejski Raport Narkotykowy 2017, s. 20.

⁹⁶ K. Palczak, *Narkotyki i narkomania w Europie 2014 – Europejski Pakiet Informacyjny*, „Serwis Informacyjny Narkomania”, 2014 nr 2, s. 38.

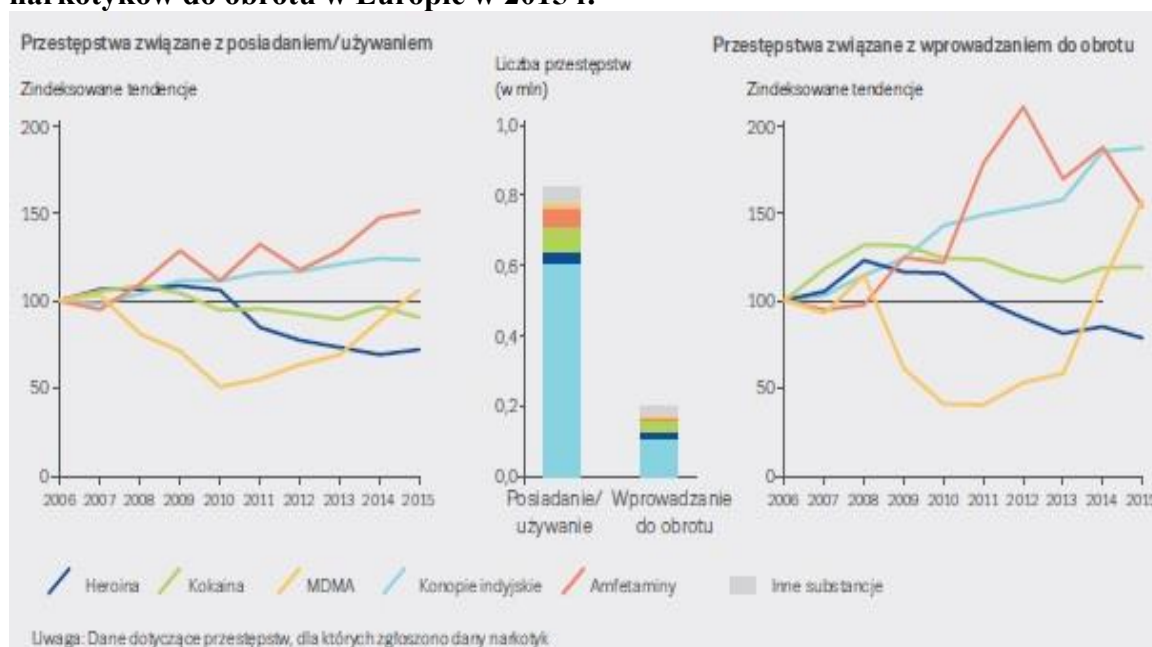
⁹⁷ Europejski Raport Narkotykowy 2017, s. 20-21.

Jak wynika z powyższego obrazu najwięcej skonfiskowanych narkotyków stanowiła marihuana (41%) oraz haszysz (28%). Najmniej skonfiskowano konopi indyjskich w postaci samych roślin oraz MDMA (2%).

Zgodnie z danymi zawartymi w raporcie, blisko 60% konfiskat narkotyków zgłaszane były przez Francję, Hiszpanię oraz wielką Brytanię. Turcja, jako państwo kandydujące do członkostwa w UE, również udostępniła dane, które jasno pokazują, iż rynek konsumencki w tym kraju ciągle wzrasta, co wiąże się także z powstawaniem szlaków przemytniczych z Turcji do Europy i Bliskiego Wschodu⁹⁸.

Poniżej przedstawiono wykres obrazujący przestępstwa narkotykowe, z uwzględnieniem rodzaju danego środka odurzającego w Europie w 2015 roku. Większość ze zgłaszanych przez państwa europejskie przestępstw związanych jest z marihuaną, wokół której coraz częściej toczą się debaty dotyczące jej legalizacji do celów medycznych oraz rekreacyjnych. Dane wskazują, że w Europie w 2015 roku zgłoszonych zostało blisko milion przestępstw narkotykowych, takich jak posiadanie na własny użytek (27%), z czego aż 3/4 dotyczą właśnie konopi indyjskich. Zgodnie z danymi przedstawionymi w raporcie, od 2015 roku, niestety, odnotowuje się tendencje wzrostowe dokonywanych przestępstw związanych z posiadaniem amfetaminy oraz MDMA⁹⁹.

Wykres 2. Przestępstwa związane z używaniem, posiadaniem lub wprowadzaniem narkotyków do obrotu w Europie w 2015 r.

Źródło: Europejski Raport Narkotykowy 2017, s. 38.

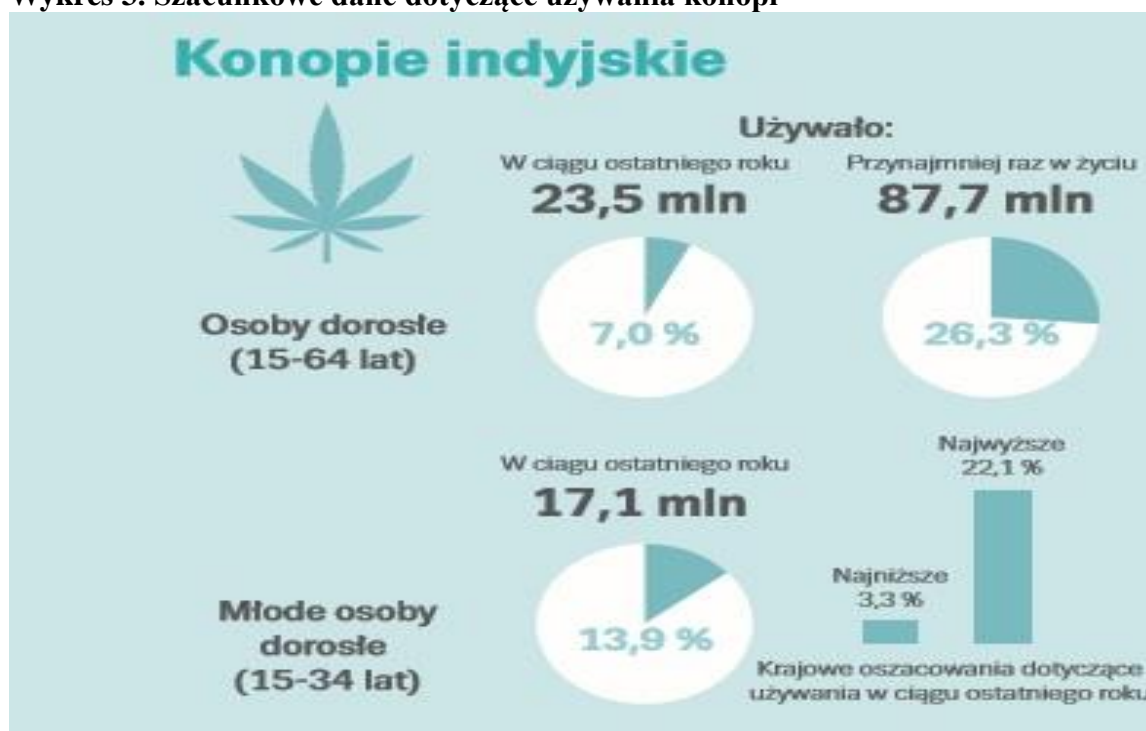
98 Europejski Raport Narkotykowy 2017, s. 21.

99 Europejski Raport Narkotykowy 2017, s. 38.

Od 2006 roku zauważalna jest tendencja wzrostowa posiadania oraz używania narkotyków, niezależnie od ich rodzaju. Wyjątkiem jest kokaina oraz heroina, w przypadku których odnotowano spadek tychże przestępstw. Rośnie także liczba przestępstw związanych z obrotem środkami odurzającymi, głównie biorąc pod uwagę amfetaminy oraz konopie indyjskie.

Europejski Raport Narkotykowy zawiera informacje dotyczące używania nielegalnych środków oraz prawidłowości w tymże zakresie. Powszechne jest stosowanie różnych rodzajów narkotyków jednocześnie. Mężczyźni znacznie częściej sięgają po substancje psychoaktywne. Zaznaczono również, że stosowanie konopi indyjskich jest pięciokrotnie wyższe niż innych środków odurzających. Pocieszającym wydaje się jednak fakt, że spada konsumpcja heroiny oraz innych opioidów¹⁰⁰.

Wykres 3. Szacunkowe dane dotyczące używania konopi

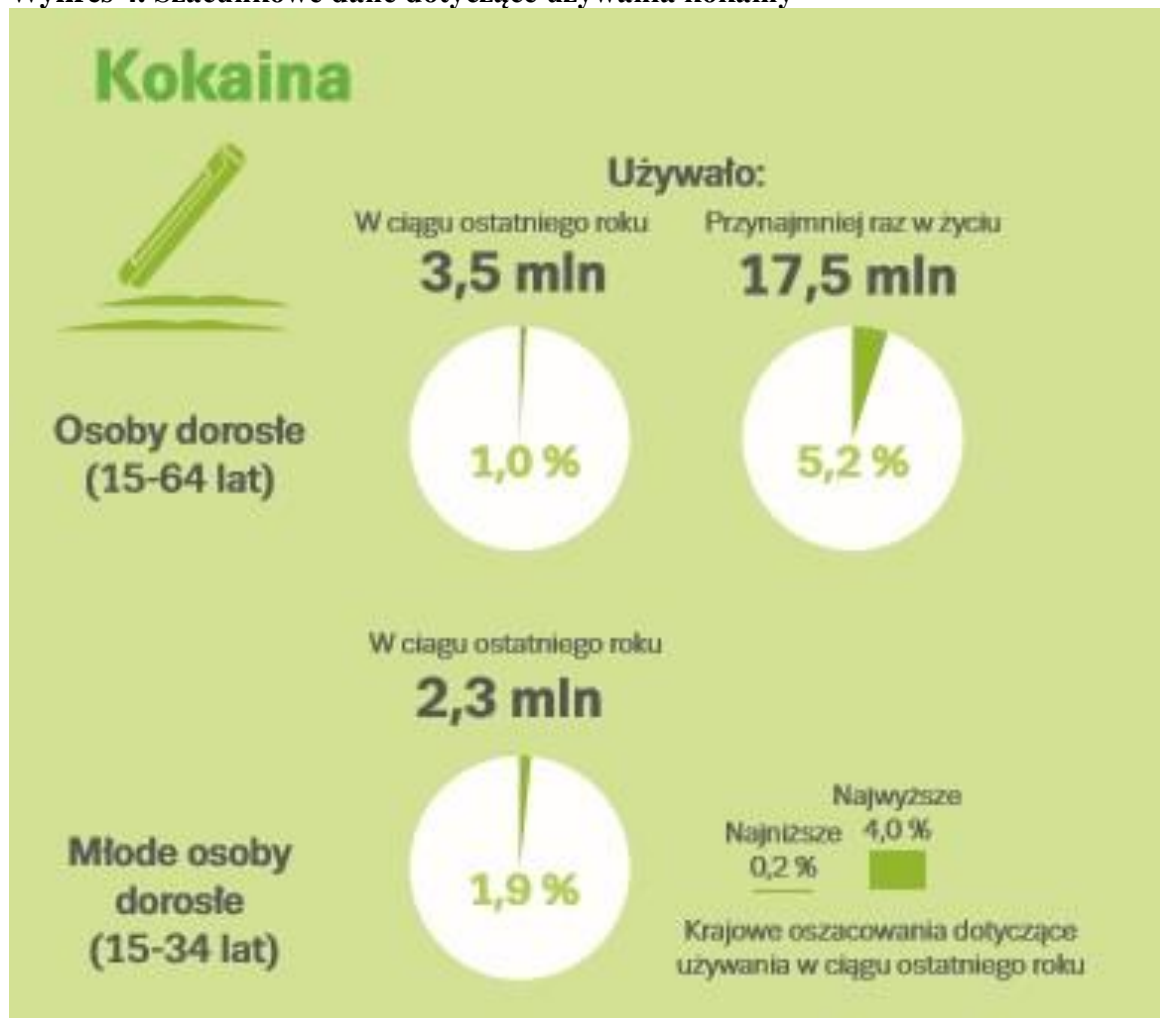
Źródło: Europejski Raport Narkotykowy 2017, s. 15.

Jak wynika z powyższego wykresu, w ciągu ostatniego roku konopie stosowało aż blisko 24 miliony osób. Do przynajmniej jednokrotnego użycia przyznaje się aż 87,7 milionów osób dorosłych (23,6%). Wykres wskazuje, że ponad 17 milionów osób (13,9%), które sięgały po konopie w ciągu ubiegłego roku to osoby młode, w wieku 15-34 lat. Konopie są roślinami najczęściej stosowanymi w roli narkotyków, przez wzgląd na ich właściwości odurzające. Krajowe szacunki związane z zastosowaniem konopi wynoszą

¹⁰⁰ Europejski Raport Narkotykowy 2017, s. 41.

22,1% najwyższy oraz 3,3% najniższy wskaźnik.

Wykres 4. Szacunkowe dane dotyczące używania kokainy

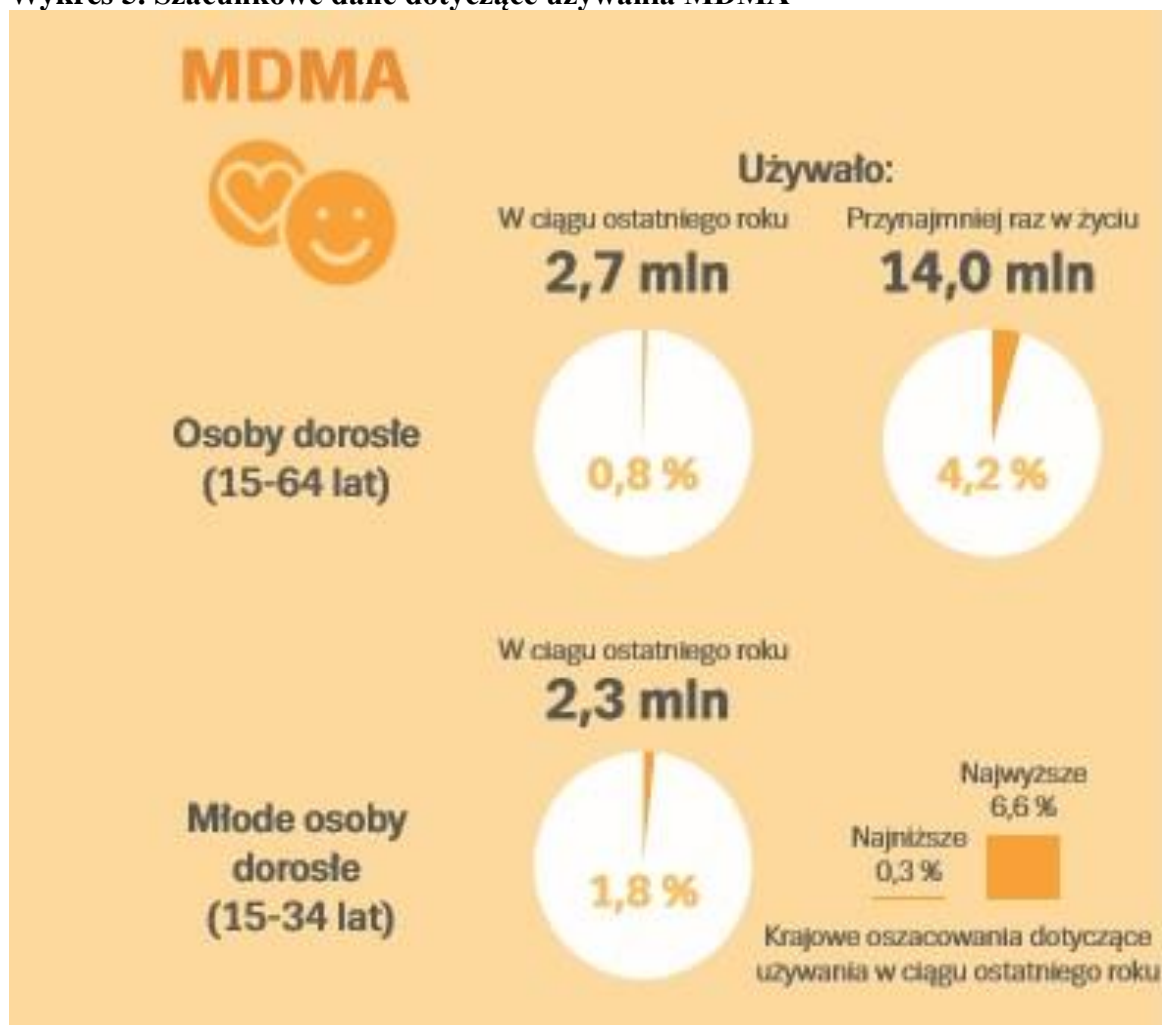

Źródło: Europejski Raport Narkotykowy 2017, s. 15.

Według Europejskiego Raportu Narkotykowego szacowane używanie kokainy w państwach europejskich wynosi 3,5 milionów osób (1%) w wieku 15-64 lata. Wśród badanych 17,5 miliona respondentów zadeklarowało, iż przynajmniej raz w życiu miało styczność z kokainą (5,2%). Oznacza to, iż wskaźnik jednorazowego użycia kokainy przewyższa najwyższy z współczynników szacunkowych stosowania tego narkotyku w ciągu ostatniego roku. Krajowe oszacowania dotyczące używania kokainy w ciągu ostatniego roku wynoszą bowiem 0,2% - najniższe, 4% - najwyższe.

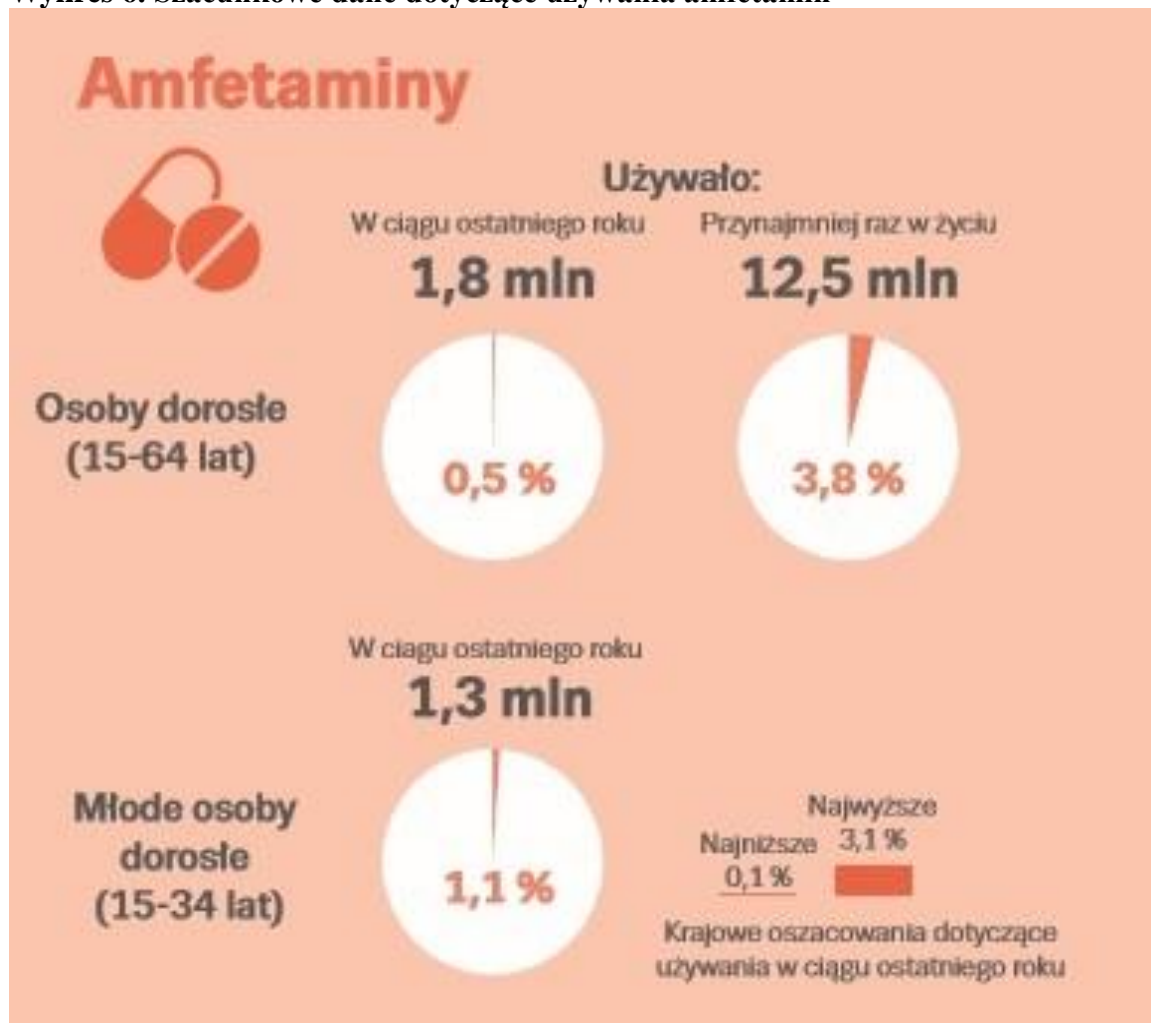
Wykres 5. Szacunkowe dane dotyczące używania MDMA

Źródło: Europejski Raport Narkotykowy 2017, s. 15.

Kolejny wykres związany jest z szacunkowym zastosowaniem MDMA. Krajowe oszacowania dotyczące ostatniego roku wynoszą, kolejno, 0,3% i 6,6% - najniższy i najwyższy. W ciągu ostatniego roku 2,7 milionów osób dorosłych (0,8%) zakwalifikowanych w przedziale wiekowym 15-64 lata, zadeklarowało, że stosowało MDMA. Aż 14 milionów osób (4,2%) poddanych badaniu twierdzi, że przynajmniej raz w życiu użyło omawianego narkotyku. Młode osoby dorosłe w wieku 15-34 lat również stawały się użytkownikami nielegalnej substancji. MDMA stosowało aż 2,3 miliona z nich, co daje 1,8%.

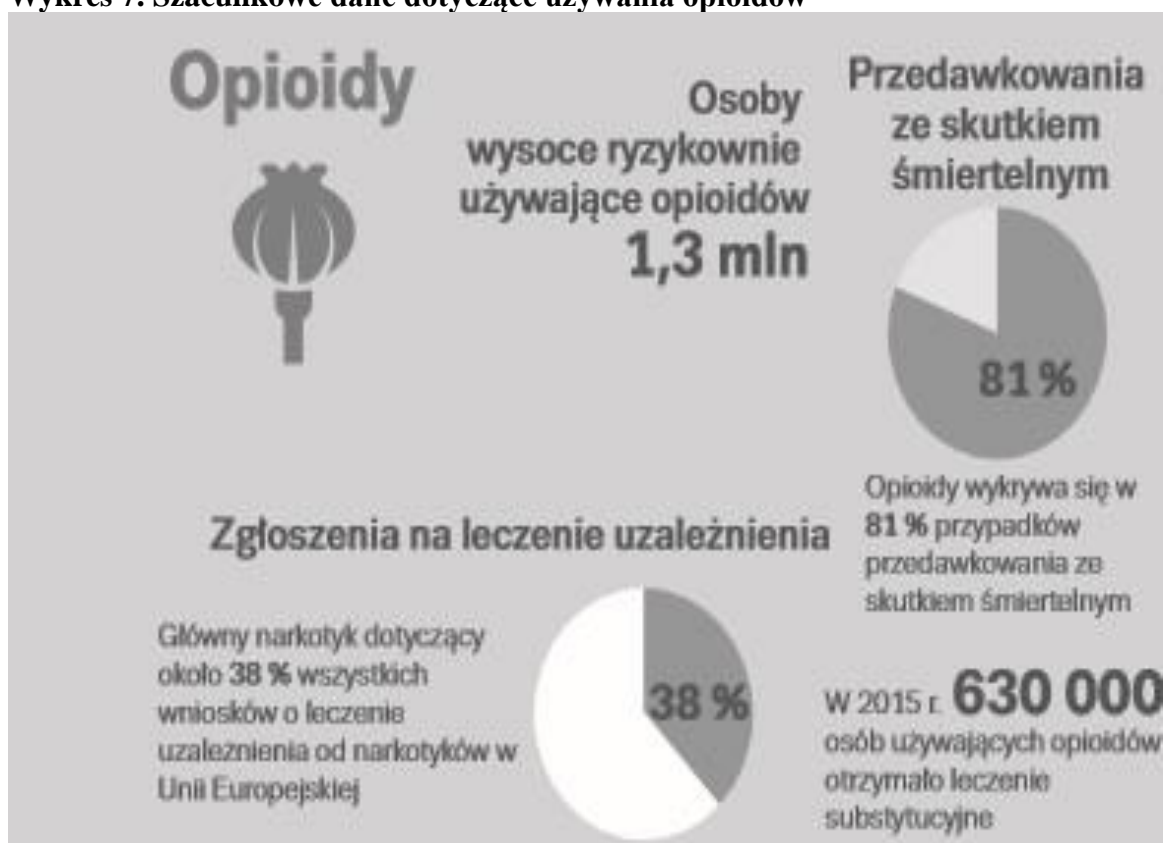
Wykres 6. Szacunkowe dane dotyczące używania amfetamin

Źródło: Europejski Raport Narkotykowy 2017, s. 15.

Stosowanie środków odurzających z grupy amfetamin spada. Powyższy wykres prezentuje szacowane informacje dotyczące jej użycia. W ciągu ostatniego roku narkotyki konsumowało 1,8 milionów osób dorosłych (0,5%) oraz 1,3 milionów (1,1%) młodych dorosłych z przedziału wiekowego 15-34 lata. Przynajmniej raz w życiu styczność z amfetaminami miało aż 12,5 milionów osób, co daje prawie 4%. Krajowe oszacowania związane z zastosowaniem amfetamin w ciągu ostatniego roku nie są wysokie. Najwyższy wskaźnik to 3,1%, najniższy natomiast – 0,1%.

Wykres 7. Szacunkowe dane dotyczące używania opioidów

Źródło: Europejski Raport Narkotykowy 2017, s. 15.

Kolejną grupą środków odurzających, których zastosowanie w ciągu ostatniego roku zostało omówione w Europejskim Raporcie Narkotykowym są opioidy. Na wykresie wskazano, że liczba osób, które pomimo wysokiego ryzyka stosują opioidy i wynosi ono aż 1,3 milionów osób. Aż 81% przypadków przedawkowania ze skutkiem śmiertelnym powodowanych jest właśnie przez stosowanie środków odurzających z tejże grupy. Są to narkotyki bardzo uzależniające, za czym przemawia fakt, iż 38% wszystkich osób, które zgłaszają się na leczenie uzależnień narkotykowych, to osoby stosujące opioidy. Warto wspomnieć, iż 630 tysięcy osób zgłoszonych na terapię, uzależnionych od tych środków, otrzymało leczenie substytucyjne.

Wykres 8. Szacunkowe dane dotyczące używania nowych substancji

Źródło: Europejski Raport Narkotykowy 2017, s. 15.

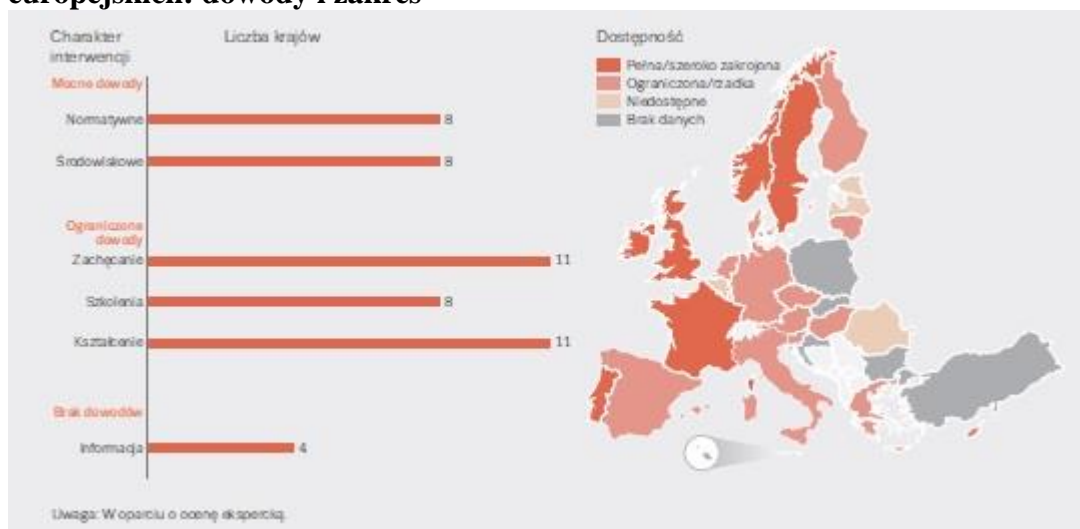
Coraz bardziej powszechnym problemem w zwalczaniu narkomanii jest rozpowszechnianie nowych środków uzależniających na czarnym rynku. Europejski Raport narkotykowy wskazuje, że nowych substancji, w ciągu ostatniego roku, używało 3% osób w wieku 15-16 lat. Aż 4% spośród badanych stosowało tego typu środki przynajmniej raz w życiu.

EMCDDA zajmuje się także monitorowaniem problemów zdrowotnych, np. chorób zakaźnych związanych ze stosowaniem środków odurzających, zachorowalności oraz śmiertelności. Podstawą do analizy takich danych są krajowe strategie antynarkotykowe, które stanowią narzędzia do planowania i koordynowania odpowiednich działań w zakresie zdrowia, problemów społecznych oraz zagrożeń dla bezpieczeństwa, bezpośrednio związanych z narkotykami. Strategia opiera się zwykle na ograniczaniu popytu na środki odurzające w poszczególnych państwach. W 2015 roku Rada UE przyjęła kilkanaście standardów jakości, które ograniczać mają popyt na narkotyki w krajach europejskich. Są to, m.in.: szkolenia pracowników, interwencje oparte na dowodach naukowych, poszanowanie

indywidualnych potrzeb jednostki oraz przestrzeganie zasad etycznych. Większość państw Unii przyjęła zalecenia bądź prowadzi odpowiednie działania w celu ich wdrażania do polityki państwowej do spraw działań antynarkotykowych¹⁰¹.

Poniższy wykres przedstawia interwencje prewencyjne w poszczególnych krajach.

Wykres 9. Interwencje prewencyjne na terenach wysokiego ryzyka w krajach europejskich: dowody i zakres

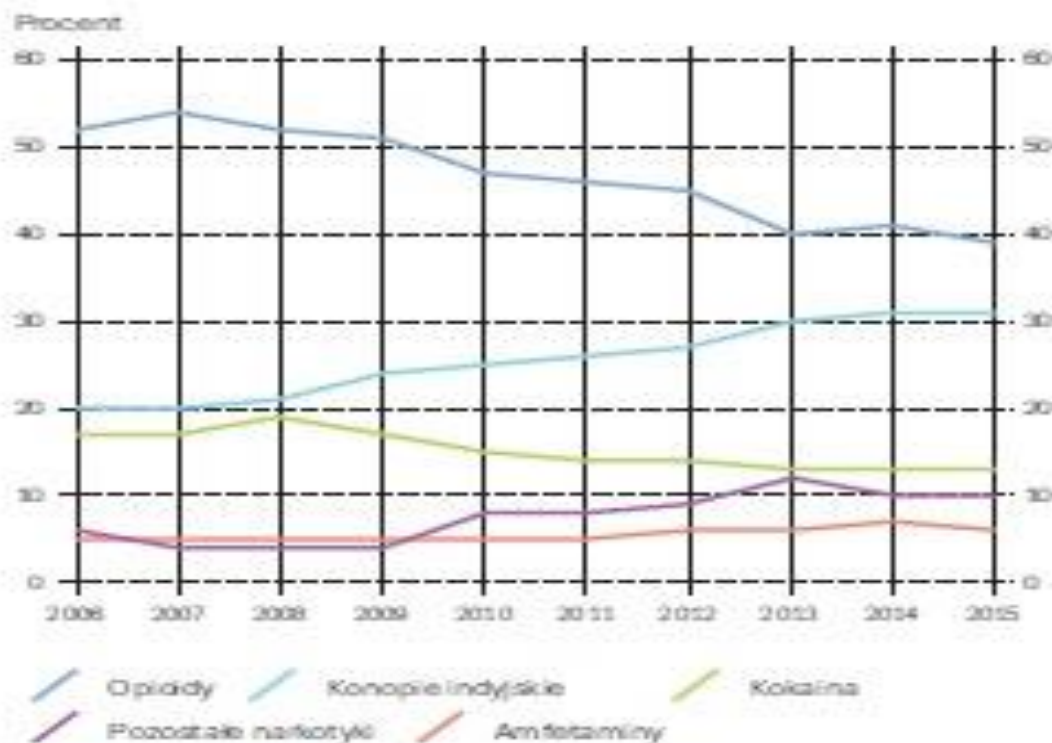
Źródło: Europejski Raport Narkotykowy 2017, s. 65.

Jak przedstawia powyższa mapa, tylko w kilku państwach dostępność do dowodów jest pełna lub szeroko zakrojona (Francja, Wielka Brytania, Szwecja, Portugalia). Brak jest jednak danych z Polski. Interwencje przeprowadzane prewencyjnie zwykle oparte były na ograniczonych dowodach, rzadziej na mocnych.

Kolejny wykres związany jest z leczeniem pacjentów uzależnionych od środków odurzających.

101 Europejski Raport Narkotykowy 2017, s. 62-63.

Wykres 10. Tendencje dotyczące odsetka pacjentów podejmujących specjalistyczne leczenie uzależnienia od narkotyków w podziale na narkotyki podstawowe

Źródło: Europejski Raport Narkotykowy 2017, s. 67.

Najwięcej osób uzależnionych od narkotyków stosowało środki odurzające z grupy opioidów, jednak tendencja ta spada od 2006 roku. Nastąpił jednak znaczny wzrost osób poddawanych leczeniu, stosujących konopie indyjskie oraz pozostałe narkotyki, głównie nowe substancje dostępne na rynku narkotykowym. Utrzymała się również liczba pacjentów uzależnionych od amfetamin. Spadł jednak odsetek osób stosujących kokainę.

ROZDZIAŁ 3.

BADANIA WŁASNE

3.1. Metodologia badań

Badanie to wieloetapowy proces wszelkich działań, które zapewniają wyczerpujące, obiektywne oraz dokładne poznawanie wybranych przez badacza elementów otaczającej rzeczywistości, zarówno w kwestiach dotyczących społeczeństwa, przyrody, kultury, a nawet techniki¹⁰².

Jako jeden z głównych elementów właściwego przeprowadzania badań naukowych jest odpowiednie dobranie podmiotu oraz celu tegoż badania¹⁰³.

Przedmiotem badań, które przeprowadza się w formie sondażu diagnostycznego, potocznie badania ankietowego, jest ogólny zbiór wiedzy grupy społeczeństwa na temat przestępczości narkotykowej, narkomanii oraz innych informacji z zakresu problematyki narkotykowej. Celem badania natomiast, jest analiza zależności pomiędzy wiekiem, miejscem zamieszkania badanych osób, a ich wiedzą na temat środków odurzających, ich dostępności, motywów zażywania tychże środków, czy też postrzegania narkomanii jako powszechny problem społeczny.

Problem badawczy stanowi kolejny, ważny element badania naukowego. Określa się go jako „pytanie o naturę zjawiska badanego, istotę związków pomiędzy zdarzeniami lub istotami, oraz cechami procesów, cechami zjawiska, inaczej mówiąc to uświadomienie sobie trudności z wyjaśnieniem i zrozumieniem określonego fragmentu rzeczywistości, inaczej to deklaracja o naszej niewiedzy, zawarta w gramatycznej formie pytania”¹⁰⁴. Omawiane w pracy badanie ankietowe przyczyniło się do zawarcia w niej odpowiedzi na problem badawczy, dotyczący zakresu wiedzy o środkach odurzających, przepisach prawnych związanych z przeciwdziałaniem narkomanii, dostępności środków odurzających na rynku nielegalnym oraz kwestii związanych z pociągnięciem do odpowiedzialności za podejrzenie dokonania przestępstwa narkotykowego.

---

102 T. Pilch, *Zasady badań pedagogicznych*, Warszawa 1997, s. 26.

103 M. Węglińska, *Jak pisać pracę magisterską?*, Kraków 1997, s. 8.

104 T. Pilch, T. Bauman: *Zasady badań pedagogicznych. Strategie ilościowe i jakościowe*, Warszawa 2001, s. 43

3.2. Analiza wyników badania ankietowego

Badaniu ankietowemu poddanych zostało łącznie 112 osób. Badanie zostało przeprowadzone za pośrednictwem Internetu. Było ono całkowicie anonimowe, co przyczyniło się do otwartości respondentów oraz przełożyło się na szczerą udzielanych odpowiedzi. Kwestionariusz ankietowy zawierał 17 pytań, w tym jedno otwarte, z możliwością udzielenia własnej odpowiedzi. Wszelkie przedstawione w poniższych tabelach wyniki oraz treści będące ich analizą, są opracowaniem własnym, przygotowanym na podstawie odpowiedzi udzielanych przez badanych respondentów.

Tabela 2. Płeć

Płeć	Liczba	[%]
kobieta	55	49,1
mężczyzna	57	50,9
Razem:	112	100

Badaniu ankietowemu poddanych zostało łącznie 112 osób. 49,1% z nich stanowiły kobiety oraz 50,9% - mężczyźni. Można wnioskować zatem, iż pod względem płci, respondenci nie zostali podzieleni radykalnie, a wręcz siły zostały zrównoważone.

Tabela 3. Wiek

Wiek	Liczba	[%]
poniżej 18 lat	2	1,8
18-25 lat	49	43,8
26-35 lat	52	46,4
36-45 lat	5	4,5
46+ lat	4	3,6

Jak wynika z powyższej tabeli, największy odsetek ankietowanych, pod względem wieku, stanowiły osoby z przedziału 26-35 lat (blisko 50%). 43,8% osób badanych to respondenci w wieku 18-25 lat. Najmniejszą liczbę badanych stanowiły osoby, które nie ukończyły 18-tego roku życia (1,8%). Cztery badane osoby, stanowiły grupę wiekową 46 lat i powyżej.

Tabela 4. Miejsce zamieszkania

Miejsce zamieszkania	Liczba	[%]
wieś	34	29,7
miasto	78	70,3

Znaczna liczba ankietowanych, aż 70,3% to osoby mieszkające w miastach.

Mieszkańcy wsi stanowili blisko 30% badanych.

Tabela 5. Wykształcenie

Wykształcenie	Liczba	[%]
podstawowe	1	0,9
gimnazjalne	4	3,6
średnie	52	46,4
zasadnicze zawodowe	9	8
wyższe (w tym licencjat)	46	41,1

Zgodnie z przedstawionymi wynikami, najczęściej ankietowanych to osoby, które uzyskały wykształcenie średnie (46,4%). Drugą, podobną pod względem liczbowym, grupą były osoby z wykształceniem wyższym, czyli około 41% badanych. Jedna ankietowana osoba posiadała wykształcenie podstawowe, a 4 osoby – gimnazjalne. 8% badanych stanowią osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym.

Tabela 6. Czy zna Pan/Pani osoby zażywające narkotyki?

Odpowiedź	Liczba	[%]
tak	84	75
nie	25	22,3
nie wiem	3	2,7

Aż 75% respondentów, odpowiadając na pytanie, czy znają kogoś, kto stosuje środki odurzające, udzieliły twierdzącej odpowiedzi. Pozostałe 25% to osoby, które nie znają nikogo zażywającego narkotyków (22,3%) oraz osoby, które nie są pewne (2,7%).

Tabela 7. Czy miał/-a Pan/Pani kiedykolwiek kontakt z narkotykami?

Odpowiedź	Liczba	[%]
tak	68	60,7
nie	44	39,3

Znaczna liczba ankietowanych osób (60,7%), przyznaje się, że miała styczność ze środkami odurzającymi. Pozostałe osoby (około 39%), twierdzi, iż nigdy nie stosowały narkotyków.

Tabela 8. Co skłoniło Pana/Panią do zastosowania środków odurzających?

Odpowiedź	Liczba	[%]
nie stosowałem/-łam	46	41,1
ciekawość	53	47,7
znajomi	17	15,3
problemy	9	8,1

chęć poprawy nastroju/samopoczucia	22	19,8
chęć przeżycia nowych doznań/wrażeń	33	29,7
chęć szybszego przyswajania wiedzy	1	0,9
chęć zaimponowania innym	2	1,8
problemy zdrowotne/nowotwór	1	0,9
poszerzenie percepcji/ inne spojrzenie na świat	1	0,9

Kolejne pytanie dotyczyło przyczyn sięgania po środki odurzające. Respondenci mogli udzielić kilku odpowiedzi łącznie oraz dopisać własne. Około 40% badanych odpowiedziało, iż nigdy nie stosowało żadnych środków odurzających. 53 osoby, zgodnie potwierdziły, że kierowała nimi, przede wszystkim ciekawość. Blisko 30% ankietowanych twierdzi, że czynnikiem wpływającym na sięgnięcie przez nich po narkotyki była chęć przeżycia nowych doznań lub wrażeń, a około 20% - chęć poprawy nastroju/samopoczucia. Tylko 2 osoby odpowiedziały, że przyczyną stosowania narkotyków była chęć zaimponowania innym, a jedna osoba zdecydowała się na zażycie nielegalnych środków chcąc szybciej przyswoić wiedzę. Dwóch respondentów udzieliło własnych odpowiedzi. Twierdzą oni, iż symptomem użycia narkotyków była choroba nowotworowa oraz poszerzenie percepcji i chęć innego spojrzenia na otaczającą rzeczywistość.

Tabela 9. Jak często stosuje Pan/Pani środki odurzające?

Odpowiedź	Liczba	[%]
nigdy	46	41,1
raz w roku	8	7,1
raz na kilka miesięcy	10	8,9
raz na kilka tygodni	13	11,6
raz w tygodniu	8	7,1
kilka razy w tygodniu	12	10,7
codziennie	9	8

Respondenci zostali zapytani jak często stosują środki odurzające. 41,1% z nich udzieliło odpowiedzi, iż nigdy nie stosowało środków odurzających. Blisko 12% badanych twierdzi, że zażywa narkotyki raz na kilka tygodni. Inną grupę osób stanowią konsumenci, którzy przyznają się do kontaktu z narkotykami raz na kilka miesięcy – około

9% badanych. 8% badanych zażywa środki odurzające codziennie. 7,1% stanowią osoby, które stosują je raz w roku bądź raz w tygodniu.

Tabela 10. Jaki jest Pana/Pani stosunek do osób sięgających po środki odurzające?

Odpowiedź	Liczba	[%]
jestem obojętny/-a	22	19,6
nie podoba mi się to, ale toleruję wybór innych	35	31,3
próbuję pomóc	9	8
nie mam z tym problemu	36	32,1
nie mam zdania	10	8,9

Według powyższej tabeli, respondenci zapytani o stosunek do osób, które sięgają po środki odurzające, twierdzą, iż nie mają z tym żadnego problemu (32,1%). Blisko 30% badanych twierdzi, że nie podoba im się to, jednak szanują wybory innych. Zaledwie 8% respondentów próbuje pomóc osobom sięgającym po narkotyki, a 8,9% nie ma zdania na ten temat. Około 20% ankietowanych twierdzi, iż ma obojętny stosunek do tego problemu.

Tabela 11. Czy, Pana/Pani zdaniem, stosowanie środków odurzających prowadzi do uzależnienia?

Odpowiedź	Liczba	[%]
tak	86	77,5
nie	17	15,3
nie mam zdania	9	8

Blisko 78% wszystkich badanych zgodnie twierdzą, że stosowanie jakichkolwiek środków odurzających może prowadzić do uzależnienia narkotykowego. 15,3% ankietowanych uważa, że zażywanie nielegalnych środków nie skutkuje uzależnieniem. 8% nie ma zdania na powyższy temat.

Tabela 12. Czy według Pana/Pani uzależnienie narkotykowe jest chorobą?

Odpowiedź	Liczba	[%]
tak	84	75
nie	15	13,4
nie mam zdania	13	11,6

Aż 75% badanych uważa uzależnienie narkotykowe za chorobę. Odmienne zdanie mają osoby stanowiące 13,4% wszystkich ankietowanych. Pozostali, 11,6%, nie mają zdania na ten temat.

Tabela 13. Jak ocenia Pan/Pani dostępność środków odurzających w swoim miejscu zamieszkania?

Odpowiedź	Liczba	[%]
są powszechnie dostępne, łatwo je nabyć	27	24,1
trzeba mieć odpowiednie kontakty/znajomości	70	62,5
trudno jest je nabyć	2	1,8
nie mam zdania	13	11,6

Ankietowani, zapytani o dostępność środków odurzających w miejscach, gdzie mieszkają udzielili następujących odpowiedzi: około 63% badanych uważa, że aby nabyć środek odurzający wystarczy mieć odpowiednie znajomości lub kontakty. Inni (24,1%) uważają, że narkotyki w ich miejscowościach są dostępne powszechnie. Zaledwie dwie osoby (1,8%) respondentów twierdzi, że trudno jest je nabyć. Pozostali, czyli 11,6% osób nie ma zdania na omawiany temat.

Tabela 14. Czy uważa Pan/Pani, że stosowanie środków odurzających wzmagą poziom przestępczości?

Odpowiedź	Liczba	[%]
tak	61	54,5
nie	38	33,9
nie mam zdania	13	11,6

Na pytanie brzmiące „Czy stosowanie środków odurzających wzmagają poziom przestępczości?”, prawie 55% ankietowanych odpowiedziało twierdząco. Odmiennego zdania było 33,9% badanych. Nie miało zdania na ten temat około 11% osób.

Tabela 15. Czy, Pana/Pani zdaniem, narkomania jest problemem społecznym?

Odpowiedź	Liczba	[%]
tak	74	66,1
nie	23	20,5
nie mam zdania	15	13,4

Narkomania jest postrzegana jako, jeden z wymienianych powszechnie, problemów społecznych. Uważa tak 66,1% wszystkich ankietowanych. Innego zdania jest 23 respondentów, którzy nie postrzegają uzależnienia narkotykowego jako problem o charakterze społecznym. Blisko 13% badanych nie ma zdania na powyższy temat.

Tabela 16. Jakie, Pana/Pani zdaniem, są skuteczne działania ograniczające przestępczość narkotykową?

Odpowiedź	Liczba	[%]
zaostrenie konsekwencji prawnych	29	25,9
działania prewencyjne (zapobiegawcze)	25	22,3
antynarkotykowe kampanie społeczne	15	13,4
legalizacja narkotyków „miękkich”	68	60,7
obowiązkowa edukacja nt. środków odurzających	53	47,3
redukcja informacji o charakterze propagandowym	1	0,9
legalizacja narkotyków twardych	1	0,9

Kolejne pytanie zawarte w kwestionariuszu ankietowym, dotyczyło najskuteczniejszych działań mających zredukować zjawisko narkomanii i stosowania środków odurzających, a tym samym ograniczać przestępczość narkotykową. Ankietowani mogli wybrać kilka odpowiedzi oraz dopisać własne. Na taką możliwość zdecydowały się dwie osoby, które za skuteczne działanie w celu ograniczenia stosowania nielegalnych środków, uznały legalizację narkotyków tzw. „twardych” oraz zaprzestanie rozprzestrzeniania informacji o charakterze typowo propagandowym. Najwięcej ankietowanych, bo aż 60,7%, zgodnie twierdzi, iż najlepszym wyjściem na ograniczenie przestępczości narkotykowej jest legalizacja narkotyków „miękkich”. Dość dużą grupą okazały się być osoby, które obowiązkową edukację na temat środków odurzających uważają za odpowiednie wyjście z omawianego problemu – około 47% badanych. Według 13,4% respondentów kluczowe wydają się być antynarkotykowe kampanie społeczne, a około 22% uważa, że działania prewencyjne są zasadnym rozwiązaniem. 25,9% ankietowanych, uważa, iż zaostrenie konsekwencji prawnych prowadzi do ograniczenia przestępczości narkotykowej.

Tabela 17. Czy kiedykolwiek został/-a Pan/Pani zatrzymany/-a za podejrzenie popełnienia przestępstwa narkotykowego (posiadanie, handel, produkcję, uprawę, przemyt, itp.)?

Odpowiedź	Liczba	[%]
tak	27	24,1
nie	85	75

Ostatnie pytanie zamknięte dotyczyło osobistych doświadczeń respondentów. Zostali oni zapytani czy kiedykolwiek byli zatrzymani w związku z podejrzeniem o popełnienie przestępstwa narkotykowego. 75,9% ankietowanych, czyli 85 osób, udzieliło odpowiedzi zaprzeczającej, 24,1% - odpowiedzi twierdzącej.

Następnie, ankietowani, którzy odpowiedzieli twierdząco na poprzednie pytanie, otrzymali zadanie o charakterze otwartym. Dotyczyło ono kar, jakie zostały im przyznane w związku z popełnionym przestępstwem narkotykowym i brzmiało: „Jeżeli odpowiedź, w pytaniu nr 16 brzmi „tak”, czy zostały wyciągnięte wobec Pana/Pani konsekwencje prawne?”. Odpowiedzi były bardzo zróżnicowane. Większość respondentów odpowiedziała, iż nie zostały wyciągnięte żadne konsekwencje prawne. Inni, którzy doświadczyli takich konsekwencji opisali jakie otrzymali kary bądź jak wyglądała ich sytuacja prawna po zatrzymaniu. Jeden z respondentów opowiedział o sytuacji zatrzymania w związku z podejrzeniem o uprawę konopi indyjskich, jednak sprawę warunkowo umorzono, traktując plantację jako medyczną, do celów leczniczych. Kilka osób przyznało się do wyroków w zawieszeniu, grzywnie oraz procedur związanych z przeszukaniem mieszkań oraz dozoru policyjnego. W kilku przypadkach postępowanie zostało umorzone z powodu niskiej szkodliwości społecznej czynu lub przyznany został nadzór kuratora sądowego. Jeden z ankietowanych bardzo szeroko opisał przypadek swojego zatrzymania. Jego zdaniem, został potraktowany w sposób skandaliczny, przeszukiwany w publicznej łazience oraz zatrzymany w policyjnej izbie zatrzymań. Ankietowany twierdzi, iż był zastraszany i zmuszany do obciążenia zarzutami innych osób. Respondent podsumowuje wypowiedź słowami: „Jeśli posiadanie alkoholu to nie przestępstwo, nie rozumiem jakim logicznym tokiem myślenia można dojść do wniosku, że posiadanie „zioła” powinno być uważane za przestępstwo. Nigdy w życiu nie usłyszałem dobrej argumentacji ku temu, by zamykanie ludzi za posiadanie wybranych środków odurzających było logiczne lub miało jakikolwiek sens zapobiegawczy”.

Podsumowując, z powyższego badania ankietowego nasuwa się wiele bardzo istotnych wniosków. Badaniu poddały się osoby z różnych przedziałów wiekowych, jednak wyraźnie zauważyć można, że osoby te dysponują dość dobrą wiedzą na temat problematyki związanej z narkomanią, przestępczością narkotykową oraz używaniem środków odurzających. Około 47% ankietowanych to osoby posiadające wykształcenie średnie oraz 41,1% - wykształcenie wyższe. Znaczna część z badanych to mieszkańcy miast, gdzie problem narkotyków i narkomanii wydaje się być znacznie bardziej powszechny. Aż 75% ankietowanych deklaruje, iż zna osoby, które zażywają narkotyki, a 60% miało bezpośredni

kontakt ze środkami odurzającymi. Głównym czynnikiem wpływającym na chęć zastosowania tychże środków jest ciekawość (47,7%) oraz możliwość przeżycia nowych doznań (29,7%). Osoby ankietowane przyznają, iż w stosunku do osób sięgających po narkotyki są obojętne (19,6%), nie mają z tym problemu (32,1%) lub pomimo że nie podoba im si takie zachowanie, szanują wybory innych ludzi (31,3%). Osoby, które odpowiedziały, iż stosują środki odurzające, najczęściej dopuszczają się tego raz na kilka tygodni (11,6%) lub kulka razy w tygodniu (10,7%).

Zdaniem 77,5% badanych osób stosowanie środków odurzających prowadzi do uzależnienia narkotykowego, a 75% ankietowanych jasno twierdzi, że uzależnienie to jest chorobą. Respondenci wskazują, że stosowanie narkotyków wzmacnia poziom przestępczości – odpowiedzi twierdzącej udzieliło blisko 55% z nich. Narkomania to problem społeczny, wymagający zaangażowania w jego redukcję. 66,1% badanych zgadza się z powyższym twierdzeniem.

Badani udzielili również odpowiedzi na pytanie dotyczące dostępności środków odurzających w miejscu ich zamieszkania. Zdaniem ankietowanych, aby zdobyć tego typu środki wystarczą odpowiednie znajomości (62,5%). Za trudne zdobycie narkotyków uważa zaledwie 1,8% wszystkich badanych. Zaskakujące kazały się wyniki odpowiedzi na pytanie o skuteczne działania ograniczające przestępczość narkotykową. Znaczna część badanych, bo aż 60,7%, uważa, że legalizacja tzw. „miękkich” narkotyków wydaje się być zasadnym rozwiązaniem. Inni twierdzą, że obowiązkowa edukacja na temat środków odurzających mogłaby wpłynąć pozytywnie na redukcję zjawiska przestępczości narkotykowej – 47,3% badanych. Ponad 20% respondentów było zatrzymanych w związku z podejrzeniem popełnienia przestępstwa narkotykowego. Wobec niektórych z nich zostały wyciągnięte konsekwencje prawne. Respondenci otrzymywali wyroki w zawieszeniu, kary grzywny, dozór policyjny lub nadzór kuratora sądowego. Ankietowani udzielali również odpowiedzi, iż postępowania zostały umorzone przez wzgląd na niską szkodliwość społeczną czynu. Jasno wskazują natomiast, że polskie prawo narkotykowe jest bardzo restrykcyjne, patrząc przez pryzmat rozwiązań prawnych obowiązujących w innych państwach europejskich.

Biorąc pod uwagę całokształt wniosków płynących z powyższego badania, należy zwrócić uwagę na obiektywizm udzielanych przez respondentów odpowiedzi. Ankietowani, uzupełniając kwestionariusz ankiety, podeszli do tego bardzo profesjonalnie i odpowiedzialnie, wykazując, tym samym, chęć do uczestnictwa w badaniu.

3.3. Wywiad z Jakubem Gajewskim

Jakub Marcin Gajewski jest jednym z czołowych działaczy oraz wiceprezesem Stowarzyszenia Wolne Konopie, które istnieje od 2006 roku, swą działalnością wspierając wszelkie inicjatywy na rzecz legalizacji konopi indyjskich w Polsce. Ponadto, prowadzi liczne projekty o charakterze edukacyjnym oraz zajmuje się pomocą prawną dla osób, które dopuściły się złamania przepisów prawnych zawartych w Ustawie z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu narkomanii. J. Gajewski zgodził się odpowiedzieć na kilka pytań związanych z jego sytuacją prawną, po zatrzymaniu i oskarżeniu o przemyt środków odurzających.

- Bardzo wiele dyskusji toczy się na temat leczniczych właściwości konopi oraz oleju RSO. Wiele badań naukowych potwierdza zbawienne działanie tego środka dla chorych na stwardnienie rozsiane, glejaka mózgu, epilepsję oraz wiele innych, naprawdę ciężkich chorób. Zostałeś zatrzymany przez odpowiednie służby za przewożenie oleju RSO na terytorium Polski. Czy mógłbyś opowiedzieć jak wyglądało zatrzymanie?

J. Gajewski: - Trzeba z góry zaznaczyć, że kannabinoidy zawarte w marihuanie to nie panaceum na wszystkie bóleczki zdrowotne świata, ale są one bardzo ważnym czynnikiem, który pobudza nasz system odpornościowy i reguluje jego prawidłowe działanie, co często wiąże się z poprawą stanu zdrowia niemalże przy każdej chorobie. Dzięki kannabinoidom organizm oraz inne leki mogą skuteczniej walczyć z dolegliwościami. Dodatkowo, oprócz sporych właściwości antynowotworowych mają również szeroki wachlarz innych pozytywnych oddziaływań na poszczególne choroby, przy bardzo małej szkodliwości i niegroźnych skutkach ubocznych. Brak wykorzystywania ich przez dzisiejszą medycynę uważam za wielki błąd ludzkości, na szczęście, zmienia się to na całym świecie i używanie roślin konopi w celach medycznych wraca do łask, a wiatr tych zmian, prędzej czy później, przybędzie także do Polski.

Zatrzymanie wyglądało bardzo efektownie, ale było bardzo nieefektywne. Grupa około 20 funkcjonariuszy policji, w pełnym rynsztunku i uzbrojeni, została wysłana bez właściwego rozpoznania po to, aby zatrzymać niegroźnego dla społeczeństwa człowieka. Nie udało im się to, ponieważ nie przebywałem wtedy w mieście, w którym mieszkam. Z „braku laku” w sposób dla wszystkich widoczny, w centrum Jeleniej Góry, na parkingu znanego dyskontu zaarrestowano mojego brata i jego partnerkę. Było to tak widoczne i tak tajemnicze (pojazdy nieoznakowane, policjanci w „cywilu”), że jeleniogórzanie zaczęli masowo zgłaszać

policji porwanie. Przez cały dzień szukano zatem porywaczy, którymi, po kilkunastu godzinach, okazali się funkcjonariusze CBS. Ja, po otrzymaniu informacji o zatrzymaniu niewinnych osób, zgłosiłem się na komisariat i oddałem się do dyspozycji funkcjonariuszy, którzy ogłosili mi powód tego całego zamieszania. Było to przeżycie traumatyczne i tragiczne, które do końca życia pozostanie w mej pamięci.

- Jakie zostały Ci przedstawione zarzuty?

J. G.: - Zostały mi przedstawione zarzuty wewnątrzspółnotowego przemytu dużej ilości substancji odurzających w postaci żywicy z konopi innych niż włókniste, co zagrożone jest karą pozbawienia wolności od lat 3 do 15.

- Czy, Twoim zdaniem, organy policji, prokuratury i sądownictwa zachowały się kompetentnie wykonując obowiązujące ich procedury?

J.G.: - Do samych funkcjonariuszy nie mam żadnych zastrzeżeń. Wykonali swoją pracę należycie i fachowo. Myśleli, że jadą do gangstera, przemytnika, handlarza narkotyków, do groźnej, prawdopodobnie uzbrojonej osoby. Podczas przesłuchania, gdy wyjaśniłem im całą sprawę, zachowywali się ze zrozumieniem i nawet żalowali, że do takiej sytuacji doszło. Mam pretensje do ich przełożonych, że nie było w ogóle rozpoznania mojej osoby. Ja jestem osobą publiczną, od 15 lat reprezentuję osoby, które używają konopi w różnych celach i domagam się uznania ich praw, pomagam im bronić swoich praw w sądach i edukuję, starając się odkłamać konopie w oczach społeczeństwa. Zawsze staram się to robić w racjonalny i rzetelny sposób. Gdyby chociaż skorzystali z Internetu (co zrobili dopiero po aresztowaniu) zobaczyliby, że nie jestem groźną dla społeczeństwa osobą, wręcz przeciwnie, bezinteresownie pomagam ludziom odnaleźć się w absurdzie jaki zgotowali nam politycy wprowadzając, w 2000 roku, konopną prohibicję.

- Jak, na chwilę obecną, wygląda postępowanie w Twojej sprawie? Czy jest już po rozprawie i jaki jest ewentualny wyrok?

J.G.: - Obecnie sprawa ma się ku końcowi. Czekam na opinię biegłego w sprawie znaczenia słów „White Widow” i „Pestka”. Ta opinia potrzebna jest sędziemu aby uzasadnić wyrok. Nie wiem jaki to wyrok może być, mam nadzieję, że nie więzienie. Prokurator zaproponował mi zawieszenie wyroku na okres 5 lat. Nie przyjąłem tej propozycji, bo nie czuję się przestępcą i chcę, aby ukarał mnie sąd, a nie prokurator. Przyjęcie propozycji prokuratora byłoby rozwiązaniem pragmatycznym, ale z punktu widzenia osoby, która kierowała się zawsze dobrymi pobudkami, byłoby to przyznanie się do tego, że jestem przestępcą. Ja nie jestem przestępcą. W mojej opinii to prawo jest źle skonstruowane i tworzy

ze mnie przestępcę, a nie czynności, które powziąłem w celu ratowania zdrowia moich bliskich.

- Twoim zdaniem, jak najbardziej subiektywnym, uważasz się za osobę pokrzywdzoną przez wymiar sprawiedliwości, biorąc pod uwagę zatrzymanie i postawienie Ci zarzutów? Jak Ty jako oskarżony odbierasz te zarzuty?

J.G.: - Czuję się pokrzywdzony przez prawo wprowadzone przez ludzi, którzy nie mieli żadnego pojęcia o substancji, której zakazują. To efekt realizowania ideologii, która wbrew założeniom nie ma żadnego związku z troską o zdrowie Polaków i prowadzi do szkód społecznych zdecydowanie gorszych niż nadużywanie marihuany. Ta sytuacja to jest przejaw braku myślenia, braku odpowiedzialności za los obywateli i działanie na ich szkodę. Winę tylko i wyłącznie polityków, a współczuję przedstawicielom wymiaru sprawiedliwości, że realizują założenia, które przeszkadzają w skupieniu się na rzeczywistych problemach, którymi powinni się zajmować. Po aresztowaniu i przedstawieniu zarzutów mój prywatny świat stanął na głowie. Przez tę sytuację nabawiłem się lęków, myśli depresyjnych, straciłem motywację do wykonywania czynności, które do tej pory robiłem. Straciłem jeszcze bardziej zaufanie do Państwa i instytucji. Na szczęście wspiera mnie społeczeństwo i tylko dzięki temu przetrwałem i jeszcze stoję. Gdybym był realnym przestępcą i zrobiłbym coś złego pewnie łatwiej byłoby mi znieść aresztowanie i ewentualną karę.

- Czy Twoim zdaniem, jako wieloletniego działacza w Wolnych Konopiach, stosowanie środków odurzających, nie tylko pochodnych konopi, ale też syntetyków, prowadzi do zwiększenia przestępczości w kraju?

J.G. - W zdecydowanej większości jedynym przestępstwem jakie popełniają palacze marihuany to jej nielegalne używanie. Użytkownicy marihuany są zasymilowani z resztą społeczeństwa i nie wyróżniają się od innych niczym oprócz tego, że korzystają z tej rośliny. W poszczególnych stanach USA gdzie zalegalizowano marihuanę odnotowuje się znaczny spadek przestępstw związanych z agresją i przemocą. To złe prawo powoduje, że w krajach gdzie panuje prohibicja, sztucznie tworzy się przestępców. Problem z marihuaną jest również taki, że jej nielegalność wiąże się z tym, że jej dystrybucją zajmują się grupy przestępcze, które popełniają szereg innych przestępstw, a zwykli użytkownicy „chcąc, nie chcąc” muszą mieć kontakt z tym światkiem.

- Jakie, Twoim zdaniem, działania przyniosłyby faktyczne skutki na rzecz redukcji przestępczości narkotykowej?

J.G.: - Jedynym realnym i skutecznym sposobem na zmniejszenie przestępczości

narkotykowej byłoby wprowadzenie transparentnej regulacji produkcji, sprzedaży i konsumpcji marihuany, począwszy od kiełkowania nasiona, kończąc na detalicznym kliencie. Takie rozwiązanie przyniosłoby właściwie same korzyści Państwu, jako instytucji i społeczeństwu, a zaszkodziłoby grupom przestępczym i innym przedstawicielom czarnego rynku. Inne, pośrednie rozwiązania, tj. dekryminalizacja lub depenalizacja mogą przyczynić się do lepszego traktowania użytkowników marihuany, ale są obarczone ryzykiem zwiększenia zysków grup przestępczych, i utrudnienia pracy służb.

Podsumowując powyższy wywiad, warto rozważyć czy faktycznie przestępczość narkotykowa to sztuczny produkt organów ścigania, które zobowiązane są przestrzegać obowiązujących przepisów, czy jednak stosowanie narkotyków, które utrzymuje się na dość wysokim poziomie, to realny problem bezpieczeństwa społecznego, nie tylko w Polsce, ale również na całym świecie.

Jak wskazał J. Gajewski, został on oskarżony o wewnątrzspółnotowy przemyt dużej ilości substancji odurzających, w postaci żywicy z konopi innych niż włókniste, co zagrożone jest karą pozbawienia wolności od 3 do 15 lat. Zaznaczyć trzeba jednak, że jego działanie motywowane było zagrożeniem życia i zdrowia bliskiej osoby. Przez wzgląd na liczne badania, dowodzące skuteczności właściwości leczniczych konopi indyjskich, istotną wydaje się być dyskusja na temat zmian w przepisach prawnych dotyczących środków leczniczych, uznawanych obecnie za substancje odurzające i psychoaktywne. Ustawodawcy winni zatem odpowiedzieć sobie na pytanie, czy zasadnym jest, aby karać obywateli wyłącznie za chęć pomocy innym, motywowaną ratowaniem życia najbliższych, a tym samym zastanowić się nad wprowadzeniem takich przepisów prawnych, które regulowałyby powyższy problem w należyty, a przede wszystkim sprawiedliwy i skuteczny sposób.

ZAKOŃCZENIE

Przestępczość narkotykowa jest jednym z najbardziej istotnych problemów, który znajduje miejsce nie tylko w debatach politycznych i społecznych w kraju, ale także w Europie i na całym świecie. Strategie antynarkotykowe opracowywane w każdym z państw europejskich są kluczowym obszarem działań w obszarze bezpieczeństwa społecznego. Przestępczość narkotykowa to zwykle cztery rodzaje przestępstw, a mianowicie:

- przestępstwa psychofarmakologiczne, które popełniane są zwykle pod wpływem odurzenia środkami nielegalnymi,
- przestępstwa na tle ekonomicznym, czyli popełniane w celu pozyskania środków pieniężnych bądź środków odurzających,
- przestępstwa ogólne, czyli związane z dystrybucją narkotyków, zażywaniem lub obrotem,
- przestępstwa kierowane przeciw prawu antynarkotykowemu, czyli celowe łamanie przepisów prawa dotyczących przeciwdziałania narkomanii.

Narkomania uważana jest również za jeden z bardzo ważnych problemów społecznych, ale także zdrowotnych w XXI wieku. Do czynników, które mają bezpośredni wpływ na pojawianie się oraz rozwój zjawiska narkomanii zalicza się, m.in.: podaż narkotyków, wzorce kulturowe, wzorce społeczne, skala zjawisk innych patologii społecznych, potencjał służb zwalczania przestępczości narkotykowej, obecność czynnika w najbliższej rodzinie. Uzależnienia rozróżnia się według różnych kryteriów, gdzie najpopularniejszym jest ich podział ze względu na charakter psychiczny, socjologiczny i fizyczny. Uzależnienia narkotykowe przyczyniają się pośrednio bądź bezpośrednio na wzrost przestępczości narkotykowej. Tzw. szara strefa korzysta na słabości osób uzależnionych, które w większości przypadków ponoszą odpowiedzialność karną za stosowanie lub posiadanie środków odurzających. Dilerzy oraz inne osoby czerpiące korzyści majątkowe z handlu oraz obrotu narkotykami zwykle pozostają niestety bezkarne. W latach 2003-2008 CBS prowadziło łącznie 1590 postępowań przygotowawczych, m.in.: o przemyt, produkcję oraz dystrybucję narkotyków. W ramach tychże postępowań, zarzuty postawione zostały aż ponad 3 tys. osób.

Polskie prawo antynarkotykowe uważane jest za jedno z najbardziej restrykcyjnych przepisów, jednak podaż oraz popyt na środki odurzające pozostaje na stałym poziomie lub wzrasta. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu narkomanii jest podstawowym aktem prawnym, który reguluje kwestie dotyczące wszelkich działań mających na celu

redukcję oraz całkowite ograniczenie zjawiska narkomanii oraz przestępczości narkotykowej.

Ustawa podzielona jest na osiem kolejnych rozdziałów, które odpowiednio określają kluczowe kwestie związane z podażą, wytwarzaniem, stosowaniem oraz obrotem środkami odurzającymi i substancjami psychoaktywnymi, zawierając również zapisy dotyczące sankcji karnych za wymienione przestępstwa. Niestety, pomimo penalizacji posiadania czy handlu narkotykami ma nieznaczny wpływ na minimalizację ich konsumpcji oraz czerpaniu zysków z przestępczości narkotykowej. Polskie przepisy wprowadzają równe programy antynarkotykowe oraz zapisy dotyczące programów antynarkotykowych. Jednym z najbardziej znanych powszechnie jest Krajowy Program Przeciwdziałania Narkomanii, stanowiący swego rodzaju ramowe zasady działalności antynarkotykowej skierowanej, przede wszystkim, do administracji na szczeblu centralnym oraz samorządów terytorialnych. Polskie prawo oparte jest także na założeniach Unii Europejskiej oraz ONZ, które z pewnością mają wpływ na efektywność działań mających za zadanie redukcję narkomanii oraz ograniczające podaż narkotyków.

Europejski Raport Narkotykowy jest powszechnie dostępnym zbiorem danych dotyczących zjawiska narkomanii, zarówno w Europie, jak i poszczególnych krajach europejskich. Zawarte są w nim wszelkie informacje na temat podaży różnego rodzaju środków odurzających, a także problematyki zdrowia publicznego czy też polityki antynarkotykowej. Przygotowywany jest on corocznie przez Europejskie Centrum Monitorowania Narkotyków i Narkomanii. W pracy przedstawiono najistotniejsze informacje związane z dostępnością, podażą i popytem na poszczególne środki odurzające, opracowane przed ekspertów tworzących Europejski Raport Narkotykowy 2017. Jak wynika z wspomnianych analiz, najwięcej skonfiskowanych narkotyków stanowiła marihuana (41%) oraz haszysz (28%). Najmniej skonfiskowano konopi indyjskich w postaci samych roślin oraz MDMA (2%). Z wykresów jasno wynika, że najczęściej stosowanymi narkotykami przez społeczność europejską są pochodne konopi indyjskich. Konopie są roślinami najczęściej stosowanymi w roli narkotyków, przez wzgląd na ich właściwości odurzające.

Według danych przedstawionych w Raporcie, najwięcej osób uzależnionych od narkotyków stosowało środki odurzające z grupy opioidów, jednak tendencja ta spada od 2006 roku. Odnotowano także znaczny wzrost liczby osób poddawanych leczeniu, stosujących konopie indyjskie oraz pozostałe narkotyki, głównie nowe substancje dostępne na rynku narkotykowym.

Niniejsza praca wzbogacona została również o wnioski opracowane na podstawie

przeprowadzonego badania ankietowego. Badaniu ankietowemu poddanych zostało łącznie 112 osób - 49,1% z nich stanowiły kobiety oraz 50,9% - mężczyźni. Większość ankietowanych stanowiły osoby w przedziale wiekowym 26-35 lat (około 50%). Ankieta była całkowicie anonimowa i dotyczyła postrzegania problemu narkomanii oraz przestępczości narkotykowej przez obywateli. Pytania związane były ze stycznością ze środkami odurzającymi oraz osobami uzależnionymi od narkotyków, postrzeganiu narkomanii jako problemu społecznego oraz zdrowotnego i działań, które zdaniem respondentów mogą mieć wpływ na redukcję powyższych zjawisk. Wyniki ankiety są nieco zaskakujące. Aż 75% respondentów, odpowiadając na pytanie, czy znają kogoś, kto stosuje środki odurzające, udzieliły twierdzącej odpowiedzi. Znaczna liczba ankietowanych osób (60,7%), przyznaje się, że miała styczność ze środkami odurzającymi. Respondenci zapytani o stosunek do osób, które sięgają po środki odurzające, twierdzą, iż nie mają z tym żadnego problemu (32,1%). Blisko 30% badanych twierdzi, że nie podoba im się to, jednak szanują wybory innych. Zaledwie 8% respondentów próbuje pomóc osobom sięgającym po narkotyki, a 8,9% nie ma zdania na ten temat. Około 20% ankietowanych twierdzi, iż ma obojętny stosunek do tego problemu. Według ankietowanych stosowanie jakichkolwiek środków odurzających może prowadzić do uzależnienia narkotykowego, jednak 15,3% ankietowanych uważa, że zażywanie nielegalnych środków nie skutkuje uzależnieniem. Aż 75% badanych uważa uzależnienie narkotykowe za chorobę.

Szukającym wydają się jednak być odpowiedzi na pytanie o dostępność środków odurzających w miejscu zamieszkania respondentów. Blisko 63% badanych uważa, że aby nabyć środek odurzający wystarczy mieć odpowiednie znajomości lub kontakty. Inni (24,1%) uważają, że narkotyki w ich miejscowościach są dostępne powszechnie. Na pytanie brzmiące: „Czy stosowanie środków odurzających wzmaga poziom przestępczości?”, prawie 55% ankietowanych odpowiedziało twierdząco.

Badani zapytani zostali także o metody mające na celu ograniczanie zjawiska narkomanii oraz przestępczości narkotykowych. Mogli oni wybrać z odpowiedzi zawartych w kwestionariuszu ankietowym oraz dopisać własnych odpowiedzi. Zdaniem ankietowanych legalizacja narkotyków tzw. „twardych” oraz zaprzestanie rozprzestrzeniania informacji o charakterze typowo propagandowym przyczyniłyby się bezpośrednio do redukcji podaży i popytu na narkotyki. Najwięcej ankietowanych (60,7%) twierdzi, iż najlepszym wyjściem na ograniczenie przestępczości narkotykowej jest legalizacja narkotyków „miękkich” lub obowiązkowa edukacja na temat środków odurzających. Według

respondentów istotne mogą być antynarkotykowe kampanie społeczne, a około 22% z nich uważa, że działania prewencyjne są właściwym rozwiązaniem. 25,9% ankietowanych, uważa, iż zaostrzenie konsekwencji prawnych prowadzi do ograniczenia przestępczości narkotykowej.

Podsumowując, polityka antynarkotykowa, bezpośrednio związana z zapewnieniem bezpieczeństwa państwa, a tym samym społeczeństwa budzi zwykle wiele dyskusji. Jedni uważają, że zapisy prawne powinny być bardziej restrykcyjne, inny zaś – twierdzą, że restrykcje nie są rozwiązaniem, które ma jakikolwiek wpływ na ograniczanie zjawiska narkomanii oraz przestępczości narkotykowej, która staje się coraz bardziej powszechna w Polsce i Europie. Problematyka ta z pewnością powinna być poruszana w życiu publicznym, przez media, polityków oraz opinię publiczną. Ustawodawca nie jest w stanie zadowolić każdej ze stron sporu, jednak powinien brać pod uwagę, przede wszystkim, takie rozwiązania, które gwarantują zapewnienie należytej ochrony przed zagrożeniami związanymi z podażą i popytem na środki odurzające. Zasadnymi zatem wydają się być słowa Marcela Reimen'a, przewodniczącego Zarządu EMCDDA, który mówił: „potrzebę ograniczenia przestępstw związanych z narkotykami uznaje się obecnie za ważny cel polityczny w Europie. Przyjęcie jednoznacznej definicji przestępstwa związanego z narkotykami jest pierwszym niezbędnym warunkiem opracowania metodologii koniecznej do oceny, nie tylko prawdziwej skali tego problemu, lecz również wpływu naszych polityk i działań”.

BIBLIOGRAFIA

I. Literatura

1. Ciekankowski Z., *Zagrożenia bezpieczeństwa państwa*, „Bezpieczeństwo i Technika Pożarnicza”, 2011 nr 1
2. Ciekankowski Z., Nowicka J., Wyrębek H., *Bezpieczeństwo państwa w obliczu współczesnych zagrożeń*, Siedlce 2016
3. Dudek D., Rakowski P., *Teoretyczne i praktyczne aspekty zapobiegania i zwalczania przestępczości narkotykowej w Unii Europejskiej – spojrzenie na problem z polskiego punktu widzenia*, Warszawa 2005
4. Grosset R., *Czynniki kształtujące poziom bezpieczeństwa państwa*, „Bezpieczeństwo i technika pożarnicza”, 2010 nr 19
5. Jędrzejko M., *Narkomania – spojrzenie wielowymiarowe*, Pułtusk-Warszawa 2009
6. Kamińska-Szmaj I. (red.), *Słownik Wyrazów Obcych*, Wrocław 2005
7. Kołodziński E., *Wprowadzenie do zarządzania bezpieczeństwem*, Olsztyn 2008
8. Kompała D., *Istota zagrożeń*, „Obronność. Zeszyty Naukowe”, 2014 nr 3
9. Koziej S., *Bezpieczeństwo: istota, podstawowe kategorie i historyczna ewolucja*, „Bezpieczeństwo Narodowe” 2011 nr 18
10. Koziej S., Wołkiewicz F., *Podstawowe założenia polityki bezpieczeństwa i strategii obronnej*, Warszawa 1998
11. Krawczyk K., *Bezpieczeństwo wewnętrzne Państwa Polskiego. Rodzaje i źródła zagrożeń*, „Horyzonty bezpieczeństwa”, 2015 nr 1
12. Leszczyński T., *Związki terroryzmu z przestępczością zorganizowaną*, Warszawa 2005
13. Majer P., *W poszukiwaniu uniwersalnej definicji bezpieczeństwa wewnętrznego*, „Przegląd bezpieczeństwa wewnętrznego”, 2012 nr 7
14. Michałowska G., *Bezpieczeństwo kulturowe w warunkach globalizacji procesów społecznych*, „Bezpieczeństwo narodowe i międzynarodowe w schyłku XXI wieku”, Warszawa 1997
15. Ministerstwo Obrony Narodowej, *Leksykon Wiedzy Wojskowej*, Warszawa 1979
16. Palczak K., *Narkotyki i narkomania w Europie 2014 – Europejski Pakiet Informacyjny*, „Serwis Informacyjny Narkomania”, 2014 nr 2
17. Pilch T., *Zasady badań pedagogicznych*, Warszawa 1997, s. 26

18. Pilch T., Bauman T., *Zasady badań pedagogicznych. Strategie ilościowe i jakościowe*, Warszawa 2001
19. Pływaczewski E. W., *Przestępczość zorganizowana*, Warszawa 2011
20. Smolski R., Smolski M., Stadtmüller E. H., *Słownik encyklopedyczny. Edukacja Obywatelska*, Wrocław 1999
21. Srogosz T., *Ustawa o przeciwdziałaniu narkomanii. Komentarz*, Warszawa 2008
22. Urbanek A., *Wybrane problemy bezpieczeństwa. Dziedziny bezpieczeństwa*, Słupsk 2013
23. Węglińska M., *Jak pisać pracę magisterską?*, Kraków 1997

II. Akty prawne

1. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r., (Dz. U. 1997, nr 78, poz. 483).
2. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu narkomanii, (Dz. U. 2005, nr 179, poz. 1485).

III. Publikacje internetowe

1. Biuro Bezpieczeństwa Narodowego, *Aspekty bezpieczeństwa militarnego w ujęciu Strategicznego Przeglądu Bezpieczeństwa Narodowego* [Dokument elektroniczny]. Tryb dostępu <https://www.bbn.gov.pl/ftp/SBN%20RP.pdf>
2. Europejski Raport Narkotykowy 2017 [Dokument elektroniczny]. Tryb dostępu www.emcdda.europa.eu/system/files/publications/4541/TDAT17001PLN.pdf
3. Łucarz K., Muszyńska A., *Pojęcie środka odurzającego w prawie karnym* [Dokument elektroniczny]. Tryb dostępu <http://www.lex.pl/akt/-/akt/pojecie-srodka-odurzajacego-w-prawie-karnym>
4. World Health Organization, *Lexicon of alcohol and drug terms* [Dokument elektroniczny]. Tryb dostępu http://www.who.int/substance_abuse/terminology/who_lexicon/en/

WYKAZ ZAŁĄCZNIKÓW

1. Z₁ Kwestionariusz ankietowy

Ankieta Z₁

Niniejsza ankieta jest anonimowa i przeprowadzona została w celach naukowo-badawczych.

Proszę zaznaczać odpowiedzi znakiem X. Dziękuję za udzielenie odpowiedzi.

1. Płeć

- kobieta
- mężczyzna

2. Wiek

- poniżej 18 lat
- 18-25 lat
- 26-35 lat
- 36-45 lat
- 46+ lat

3. Miejsce zamieszkania

- miasto
- wieś

4. Wykształcenie

- podstawowe
- gimnazjalne
- średnie
- zasadnicze zawodowe
- wyższe (w tym licencjat)

5. Czy zna Pan/Pani osoby zażywające narkotyki?

- tak
- nie
- nie wiem

6. Czy miał Pan/Pani kiedykolwiek kontakt z narkotykami?

- tak
- nie

7. Co skłoniło Pana/Panią do zastosowania narkotyków?

- nie stosowałem/-łam narkotyków

- ciekawość
- znajomi
- problemy
- chęć poprawy nastroju/samopoczucia
- chęć nowych doznań/wrażeń
- chęć szybszego przyswajania wiedzy
- chęć zaimponowania innym
- inne (jakie?)

.....

8. Jak często stosuje Pan/Pani środki odurzające?

- nigdy
- raz w roku
- raz na kilka miesięcy
- raz na kilka tygodni
- raz w tygodniu
- więcej niż raz w tygodniu
- codziennie

9. Jaki jest Pana/Pani stosunek do osób sięgających po narkotyki?

- jestem obojętny/-a
- nie podoba mi się to, ale toleruję wybór innych
- próbuję pomóc
- nie mam z tym problemu
- nie mam zdania

10. Czy, Pana/Pani zdaniem, stosowanie środków odurzających prowadzi do uzależnienia?

- tak
- nie
- nie mam zdania

11. Czy, według Pana/Pani, uzależnienie narkotykowe jest chorobą?

- tak
- nie

12. Jak ocenia Pan/Pani dostępność narkotyków w swoim miejscu zamieszkania?

- są powszechnie dostępne, łatwo je nabyć
- trzeba mieć odpowiednie kontakty/znajomości
- ciężko jest je nabyć
- nie mam zdania

13. Czy uważa Pan/Pani, że stosowanie środków odurzających wzmacnia poziom przestępczości?

- tak
- nie
- nie mam zdania

14. Czy Pana/Pani zdaniem narkomania jest problemem społecznym?

- tak
- nie

15. Jakie, Pana/Pani zdaniem, są skuteczne działania ograniczające przestępczość narkotykową?

- zaostrożenie konsekwencji prawnych
- działania prewencyjne (zapobiegawcze)
- antynarkotykowe kampanie społeczne
- legalizacja narkotyków „miękkich”
- obowiązkowa edukacja nt. środków odurzających
- inne (jakie?)

.....

16. Czy kiedykolwiek został/-a Pan/Pani zatrzymany/-a przez policję za podejrzenie popełnienia przestępstwa narkotykowego (posiadanie, handel, produkcję, uprawę, przemyt)?

- tak
- nie

17. Jeżeli odpowiedź w pytaniu nr 16 brzmi „tak”, czy zostały wyciągnięte wobec Pani/Pana konsekwencje prawne?

- nie
- tak (jakie?)

.....

WYKAZ RYSUNKÓW

Rysunek 1. Czynniki mające wpływ na pojawienie się i rozwój zjawiska narkomanii.....	26
Rysunek 2. Cechy stanu uzależnienia	28

WYKAZ TABEL

Tabela 1. Narkotyki zabezpieczone przez Centralne Biuro Śledcze KG Policji	33
Tabela 2. Płeć	48
Tabela 3. Wiek.....	48
Tabela 4. Miejsce zamieszkania.....	48
Tabela 5. Wykształcenie.....	49
Tabela 6. Czy zna Pan/Pani osoby zażywające narkotyki?.....	49
Tabela 7. Czy miał/-a Pan/Pani kiedykolwiek kontakt z narkotykami?.....	49
Tabela 8. Co skłoniło Pana/Panią do zastosowania środków odurzających?.....	49
Tabela 9. Jak często stosuje Pan/Pani środki odurzające?	50
Tabela 10. Jaki jest Pana/Pani stosunek do osób sięgających po środki odurzające?.....	51
Tabela 11. Czy, Pana/Pani zdaniem, stosowanie środków odurzających prowadzi do uzależnienia?.....	51
Tabela 12. Czy według Pana/Pani uzależnienie narkotykowe jest chorobą?.....	51
Tabela 13. Jak ocenia Pan/Pani dostępność środków odurzających w swoim miejscu zamieszkania?	52
Tabela 14. Czy uważa Pan/Pani, że stosowanie środków odurzających wzmaga poziom przestępczości?.....	52
Tabela 15. Czy, Pana/Pani zdaniem, narkomania jest problemem społecznym?.....	52
Tabela 16. Jakie, Pana/Pani zdaniem, są skuteczne działania ograniczające przestępczość narkotykową?.....	53
Tabela 17. Czy kiedykolwiek został/-a Pan/Pani zatrzymany/-a za podejrzenie popełnienia przestępstwa narkotykowego (posiadanie, handel, produkcję, uprawę, przemyt, itp.)?.....	53

WYKAZ WYKRESÓW

Wykres 1. Liczba zgłoszonych konfiskat narkotyków w podziale na rodzaj substancji, 2015	37
Wykres 2. Przestępstwa związane z używaniem, posiadaniem lub wprowadzaniem narkotyków do obrotu w Europie w 2015 r.....	38

Wykres 3. Szacunkowe dane dotyczące używania konopi.....	39
Wykres 4. Szacunkowe dane dotyczące używania kokainy	40
Wykres 5. Szacunkowe dane dotyczące używania MDMA	41
Wykres 6. Szacunkowe dane dotyczące używania amfetamin.....	42
Wykres 7. Szacunkowe dane dotyczące używania opioidów	43
Wykres 8. Szacunkowe dane dotyczące używania nowych substancji	44
Wykres 9. Interwencje prewencyjne na terenach wysokiego ryzyka w krajach europejskich: dowody i zakres	45
Wykres 10. Tendencje dotyczące odsetka pacjentów podejmujących specjalistyczne leczenie uzależnienia od narkotyków w podziale na narkotyki podstawowe.....	46